1

N O T A T K I

do dziejów teatru nieświeskiego

Z aktów archiwalnych
wybrał

Dr. Bohdan Pułjanowski.

II Egz. 1 2

Stanisław Dąbrowski.

Rękopis dra Bogdana Pułjanowskiego, oczekujący od 50 lat swej publikacji, jest cennym zbiorem wiadomości do historii rozwoju scen magnackich w 18. wieku. Wzorem Francji, Anglii i Niemiec powstają u nas spóźnione co prawda, ale wcale liczne teatrzyki pałacowe, szczególnie gęsto rozrzucone na wschodnich kresach, a więc w terenach odległych od stolicy. Zawdzięczały one swój byt, rozwój i trwanie krótsze czy dłuższe, bądź to szczerym, artystycznym zainteresowaniom magnatów, bądź też snobistycznym ambicjom. Prześcigiwały się dwory w popisywaniu się możliwie najwyższą do osiągnięcia stopą artystyczną i kulturalną życia towarzyskiego dworu. Obok biesiad, łowów, bali, teatry spełniały funkcję atrakcyjną, propagandową, mającą ~~na celu~~ olśnić i skaptować brać szlachtę na zjazdach imieninowych, kontraktach, jarmarkach czy festach rodzinnych. Szary tłum szlachecki, gromadzący się wówczas przy podobnych okazjach na dworach swych możnych, wpływowych patronów, miał jedyną właściwie w 18 wieku sposobność zapoznać się z istotą widowisk, które jednak swym charakterem różniły się od współcześnie funkcjonujących na innym torze, przedstawień teatrów konwiktowych, również rzadko dostępnych dla ogółu szlacheckiego. Skąpe i nieliczne są notatki, wspomnienia w dawnych memoarach, pamiętnikach i raptularzach, listach, często w niedokładnej i mglistej formie zanotowane, bez najważniejszych szczegółów, jak np. bez daty premier, czy tytułów oglądanych sztuk, które po większej części nie były publikowane. To właściwie, niestety, prawie jedyne źródło do historii scen nadwornych.

Praca Pułjanowskiego, zbiór skrzętnie zebranych notat i wyciągów z arhiwum nieświeskiego, obrazuje nam etapy najdłużej funkcjonującego teatru dworskiego, należącego do możnego rodu, ~~w kilku fazach rozwoju o zmiennym charakterze~~; teatru, który rozwija swą działalność sceniczną równocześnie w 4 miejscach /Biała Radziwiłłowska, Nieśwież, Ołyka, Żółkiew/.

Dr. Pułjanowski mając swobodny wgląd w archiwalia domu Radziwiłłów zebrał i wynotował wszelkie, według swego uznania, ważne informacje odnoszące się do widowisk, muzyki, aktorów i baletu dworskiego. Nie opracowując tego materjału, jak się zdaje tematycznie mu obcego, traktował go jako surowy zbiór luźnych wiadomości czy notat. I ten wysiłek i wkład pracy musimy dziś uznawać, gdyż uratował od niepamięci i wydobył na światło cenne materjały historyczne.

Publikowany obecnie rękopis, niezmieniony w układzie i treści, opatrzony dodanymi objaśnieniami i przypisami nie może dać wyraźnego obrazu powstania i rozwoju sceny nieświeskiej. Nie da się dziś uzupełnić luk pozostałych, ani dokompletować fragmentarycznie przyniesionych wypisów z archiwalji. —

~~Zasadniczą~~ Poważną wadą rękopisu Dr Pułjanowskiego jest ~~unikanie podania~~ brak dat przytoczonych tu listów, kontraktów i t.p. zapisków, przez co wytwarza się sporo niejasności, -

Zbytnia ~~oszczędność i~~ ograniczanie się do podania tylko najważniejszych fragmentó[w] z korespondencji, z djarjusza nie pozwala nam często zapoznać się z tłem życia w zamku, z osobami tu przytoczonymi. Wiele materiału dałyby napewno metryki parafii nieświeskiej, jak to sam zauważyłem przeglądając je w 1933r

Błędy w tekście Gubrynowskiego

W Przedmowie w 7ej linji data 1736 błędna, powinno być 1746

str. 3. W 4tym wierszu od dołu powinno być dla próby, a nie jak w maszynopisie prośby

str 7. wiersz 14 od dołu powinno być: „Sędzia od rozumu odsądzony", a nie: odpędzony

wiersz 3 od dołu powinno być bohaterka, a nie bohaterska

Ślepa miłość nie patrzy końca (wiersz 2 od dołu)

str 35 3a linja od góry: „imieniny ks. Karola J.W. Grafa Morawskiego" – to jakiś błąd! Morawski Ignacy był mężem Teofili Karoliny Radziwiłłówny. co tu znaczy ks. Karola?

str 36 5 wiersz od dołu: Nowotny znaczy nowy i trzeba małą literą pisać.

str 39 (to samo co str 36.) 10/11 wiersz od góry,

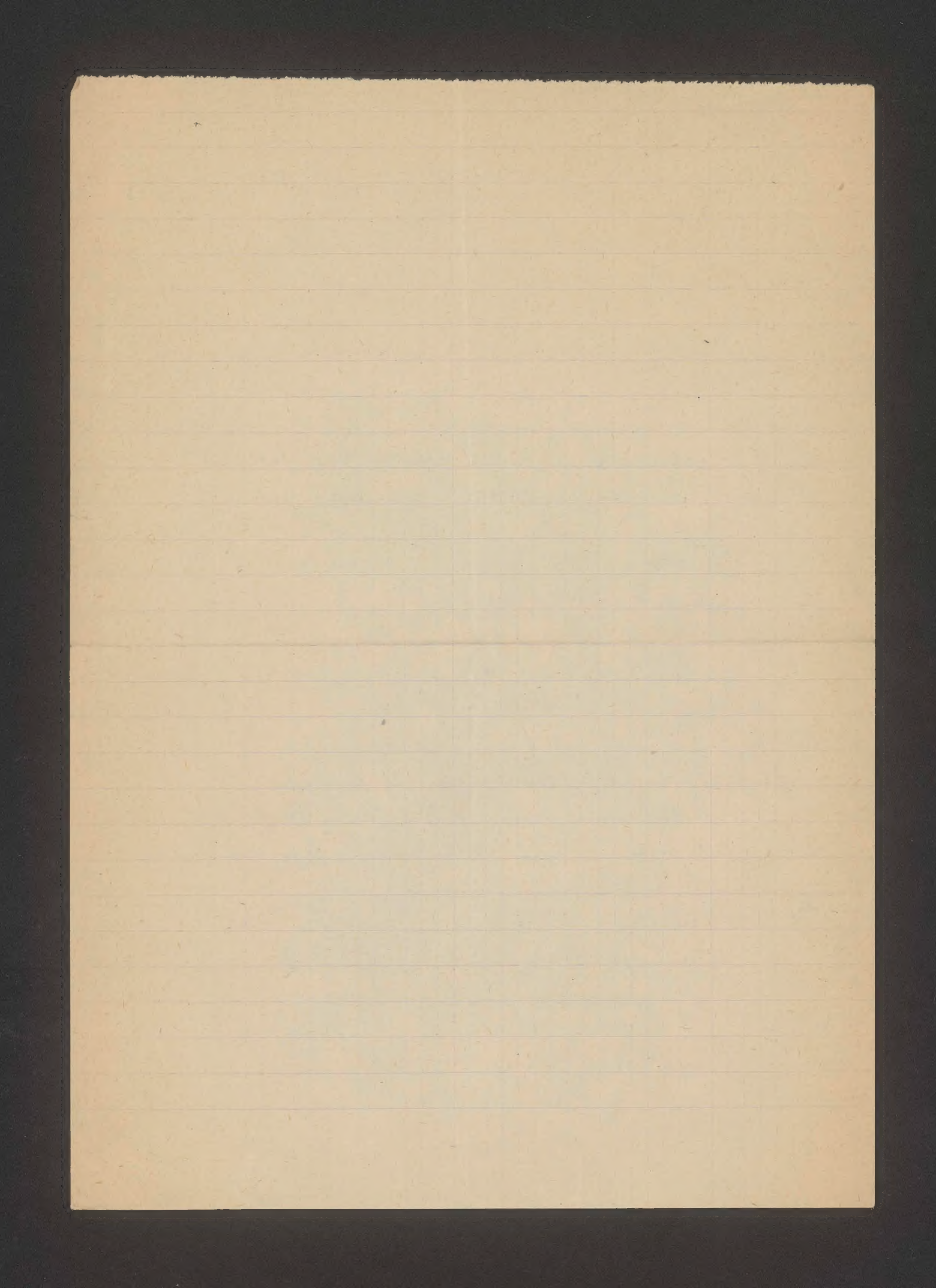

Praca ta była już nieraz przez naukowców przeglądana i wykorzystywana. Wyciągi z niej podaje i St. Windakiewicz: "Teatr polski przed powstaniem sceny narodowej" Kr. 1921, sporo materiałów przyswoił też sobie Antoni Müller ~~w pracy~~ "Teatr i muzyka na Litwie" oraz L. Simon "Teatr ks. Radziwiłłów w Nieświeżu za czasów Augusta III".

Celem obecnej publikacji byłoby już zatem podanie kompletnej całości, dorzucenie pewnych szczegółów, uzpełnień, objaśnień i poprawek.

x

x x

INICJATORKA WIDOWISK.

Niezmiernie ciekawą postacią na tle teatru nieświeskiego w wczesnej jego erze jest Urszula z Wiśniowieckich Radziwiłłowa, pierwsza polska dramatopisarka, zapalona teatromanka, organizatorka i patronessa teatru nadwornego. Jej działalność w ścisłym sensie dotyczy ~~z~~ okresu pierwszego rozwoju tego teatru, - drugi okres to przedstawienia 1753 do 1761, trwa to wdowieństwo za czasów ks. Karola R. Panie Kochanku.-

Urodzona w Czartorysku 13.II.1705 roku zmarła nagle 23.V. 1753r w Pucewiczach pod Nowogródkiem, żegnając męża odjeżdżającego do Drezna. Ojcem jej był Janusz Korybut Wiśniowiecki kaszt. krak., matka Teofila z Leszczyńskich, wojewodzianka podlaska. Urszula starannie wychowana i wykształcona jak na owe czasy wspaniale, ~~uczona~~ biegła w Pismie Swiętym, kontrowersji kanonicznej kościelnej, znała języki, sejmowe ustawy, historię, geografię, politykę, wiele czytała, miała bibliotekę 2000 autorów, czy też książek, liczącą, którą ponoć, jak wspomina Titius "wszystkie całkiem przeczytać miała". Urszula przetłumaczyła[2] z francuskiego[1] "Żołnierskie nabożeństwo" Wilno, druk. Jezuicka 1748. 12° Przyczyniła się do ~~założenia~~ odnowienia drukarni w Nieświeżu.

Urszula zaślubiona 23.IV.1725r., w czterdziestym roku życia swego zaczyna dopiero ~~swą~~ działalność pisarsko-teatralną, urodziwszy i wychowawszy dzieci ~~swoje~~: Janusza i Karola (Panie Kochanku) oraz córki Teofilę i Katarzynę. (Teofila - póżniej żona Ignacego Morawskie-

[illegible],gim.[illegible].Lit.,[illegible] [illegible].lit.).

[illegible], [illegible] [illegible] i [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] n [illegible]

[illegible], i [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible],in[illegible] n [illegible],

[illegible] i [illegible]. [illegible]

[illegible] i [illegible],

[illegible] n [illegible] [illegible],[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]. [illegible]

[illegible],i....[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] l[illegible]

[illegible],

[illegible],[illegible]

[illegible], [illegible]

[illegible], [illegible]

[illegible],[illegible],[illegible],[illegible]

[illegible], [illegible]

[illegible].

Nieśwież, [illegible] w 18 w. tak ze [illegible] [illegible] liczne[illegible] [illegible] -
[illegible].

[illegible]

" [illegible],
[illegible]
[illegible],
[illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible],
[illegible],
[illegible]
[illegible].
[illegible] a) [illegible],
[illegible] w [illegible]
[illegible]
[illegible]
Z [illegible]
[illegible]
[illegible], [illegible] się [illegible],
[illegible]
[illegible]
[illegible]"

[illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible]

a) kupressy : cyprysy

/rozdzialory/ [illegible] /[illegible]/ z Książę [illegible] /[illegible]/ [illegible] [illegible] / [illegible] Zwłok [illegible]/ [illegible] / [illegible]/ [illegible] / [illegible]/ [illegible] Collegium Societatis Jesu [illegible] / [illegible] Societatis Jesu / [illegible]]

Dziadek [illegible], [illegible] prawdopodobnie z [illegible] z librettem z [illegible]ej [illegible] 18 w.

a/ kupresz[illegible]: [illegible]

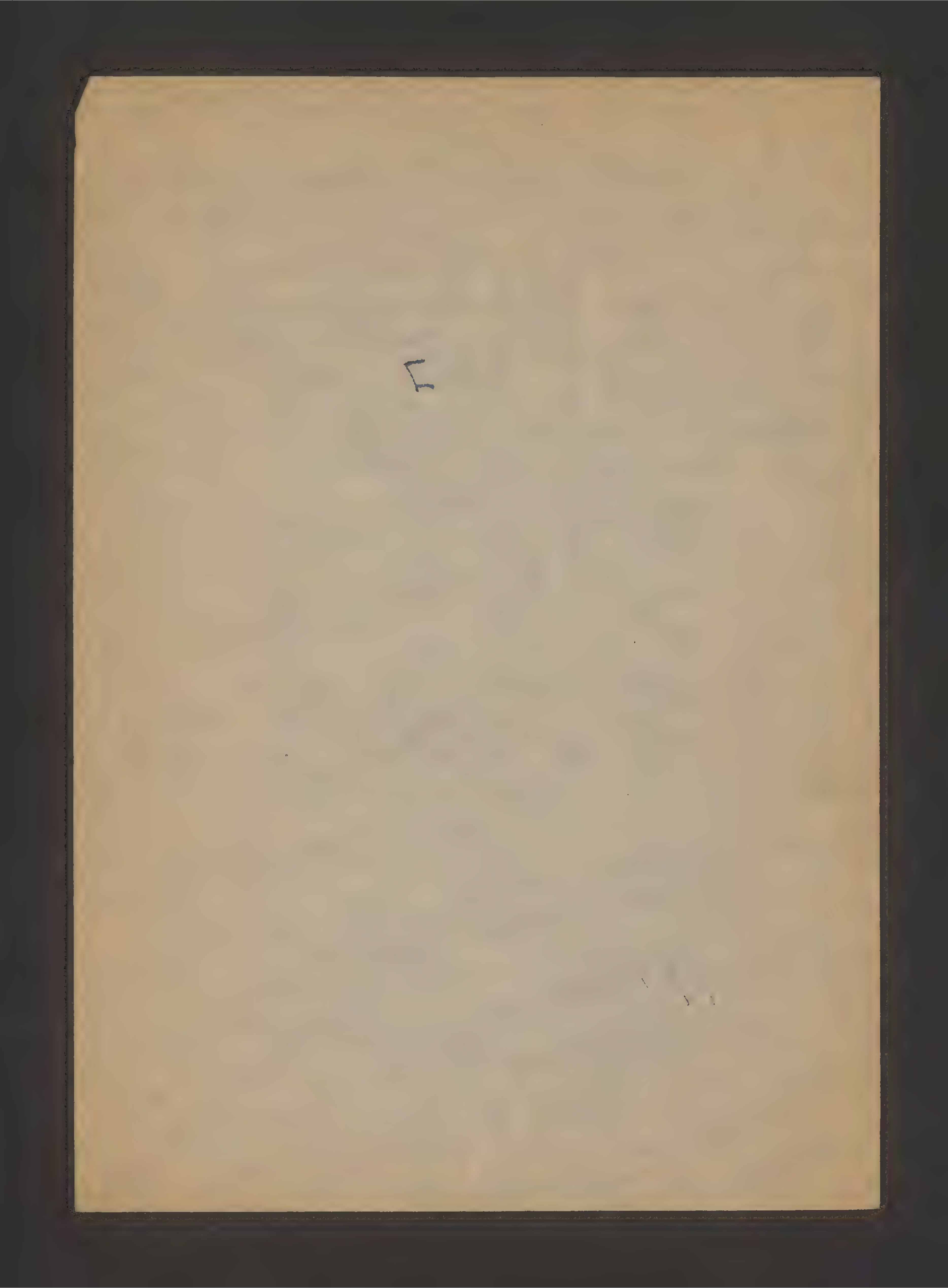

-6-

UTWORY RADZIWIŁŁOWEJ

Wydane [illegible] Radziwiłłowej w 1754 r. we [illegible],

z okazji [illegible] x/ , [illegible]

w Żółkwi [illegible]

Karta tytułowa [illegible]:

K O M E D Y E

Y

T R A G E D Y E

Przedtym [illegible]

Wysokiey [illegible], Rzeczy,

y [illegible]

[illegible]

Przez J A Ś N I E O Ś W I E C O N Ą K S I Ę Ż N Ę

z XIĄŻĄT [illegible]

R A D Z I W I Ł Ł O W Ą ,

Wojewodzinę Wileńską, [illegible]

W.X. LITT:

Z Ł O Ż O N E

Na [illegible] Teatrum [illegible]

w N I E Ś W I E Ż U

Sprawą [illegible], i [illegible] Kawalerów [illegible]

nitraz

[illegible]

Z [illegible], [illegible], i [illegible]

[illegible]

---

x/ Jakub Trzeszyński [illegible], [illegible] Tomasza T. z [illegible] i Marjanny z [illegible] [illegible] 1754 [illegible] - [illegible] w Żółkwi [illegible] lit. [illegible]. / [illegible] Słownik Biograficzny [illegible] /t.5- [illegible]/

- 1 -

Teraz przez przytomnego [illegible] y [illegible]

[illegible] do Druku

[illegible]

ROKU

Jak się [illegible]

1 7 5 4

~~[illegible]~~ [illegible]
wydanie tragedji i komedji [illegible] Księżniczkom [illegible] i Karolinie Katarzynie Radziwiłłównom, [illegible] w swej ofiarowującej przedmowie [illegible] " Matki Waszej [illegible]". [illegible] pióra Radziwiłłowej [illegible] tworząc [illegible], a dziś rzadkie wydanie.

" Już że tedy [illegible] iż tę usilność [illegible], której [illegible] pospolite [illegible] M A T K I Waszej Tragedji y Komedji, posłałam [illegible] będzie [illegible]".

Przeświadczony o [illegible] literackiej utworów swej protektorki, [illegible] za to w " [illegible] " dając w paru słowach rzut oka na światową [illegible].

" Pewien jestem iżli to [illegible]: jako pospolicie Grecka [illegible] Monarchia była Ojczyzną [illegible] Ludzi najmędrszych, otóż od trzech tysięcy lat w [illegible] Tragedje y Comedie w osobliwym szacunku zostaje, [illegible] y Comedie, [illegible], Sofokles, Euripides, [illegible], [illegible] teyże Profesji Poeta [illegible] Plautus, Terencjus, [illegible] od wszystkich [illegible] są [illegible]: [illegible], [illegible], Hiszpania, Niemcy [illegible] y przyjęła Teatralnych [illegible]. [illegible] Jaśnie Oświecona Xiężna Jejmość Autorka tej Księgi, [illegible], [illegible] się y Polska [illegible] polorem [illegible]. [illegible] pierwszy [illegible], [illegible] tych wszystkich Teatralnych [illegible] mieć honor być Autorem,

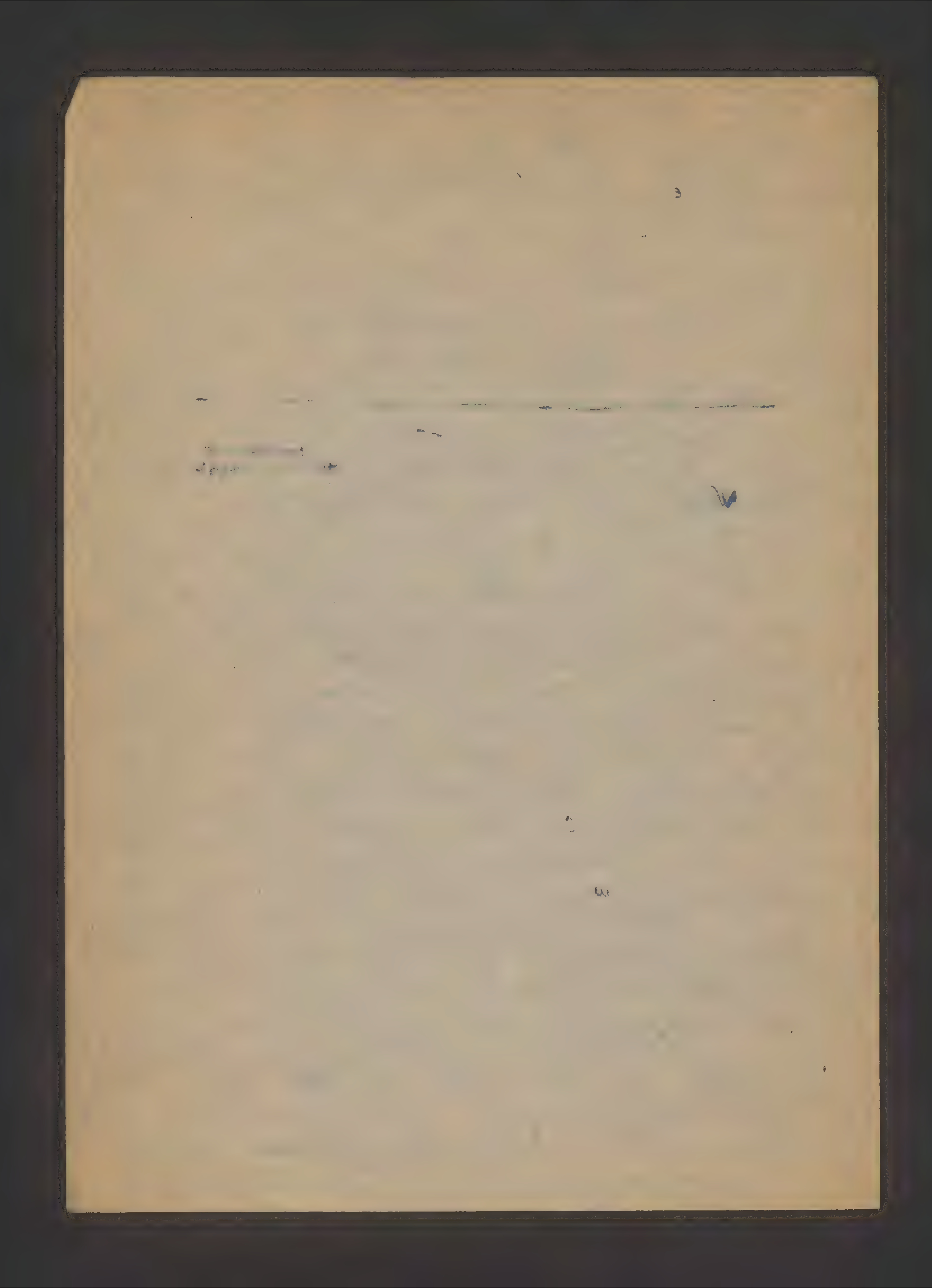

z czego iż [illegible] Litewskiej [illegible] dzie, [illegible] Cię prze - [illegible] W [illegible] o [illegible] tylko [illegible]: iż [illegible] [illegible], [illegible] Cię [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pełn, przymesz Jey [illegible]".

Karol Bejer [illegible], [illegible] "Komedji" i komedji, [illegible] na podstawie, że pojedyncze utwory [illegible] się w osobno różnych bibliotekach. Egzemplarzy kompletnych [illegible] Estreicher w Bibliografji [illegible]: w Bibl. Czartoryskich, [illegible], w B.Jagiel - lońskiej, Ossolineum, [illegible] Uniwersyteckiej. Wyliczy to [illegible] dziś [illegible].

[illegible] i [illegible] Dr. Titius: [illegible] historyczny [illegible] języku polskim na Litwie str 140. [illegible] i [illegible] T. 17 - Wł. Chomętowski. "Dzieje Teatru Polskiego od najdawniejszych czasów do 1750" str. 112 do 114 - "Rys ogólny [illegible] dramatycznych polskich od 1750 roku do 1830" ~~[illegible]~~ Dziennik Literacki Lwowski 1853 Nr. 38./

W [illegible] Radziwiłłowej " Miłość dowcipna" widać konglomerat elementów raczej widowiskowych otaczających wązką nić akcji, której matką była włoska Comedia del'arte, z Harlekinem i oszukanym [illegible] -dorem i Doktorem cudzoziemcem. Wkładki jako koncer[illegible], [illegible] cyganek, polowanie, figury mitologiczne Irys, Dyana, alegoryczne [illegible] Czas, cztery [illegible] -nościowe uś[illegible]. [illegible] i pewne [illegible], [illegible].

W drugiej [illegible] [illegible] [illegible], odpowiedzi, z[illegible] dzięki zakochanemu kr[illegible]. [illegible] te wybrania prof. [illegible] -żanowski: " Polska bajk[illegible] [illegible] W.1947 [illegible].176 / Dziewczyna w szkla[illegible] [illegible]/

Zarówno w [illegible] do niektórych sztuk jak i w spo[illegible] [illegible] mogli pomagać księżnej [illegible] J[illegible]i.- [illegible] dyd[illegible] elementów znajdujemy [illegible] tradycyjnych, od misterii średniowiecznych [illegible] in[illegible]ji symultanicznych, mogli również doradzać [illegible]i, [illegible]ze wówczas, choć rzadko, tego typu własn[illegible] [illegible]ściołów.-

Z dworem nieświeskim łączyły jezuitów stałe kontakty,x) dowodzą tego również i przedstawienia, dawane przez ich wychowanków na dworze książęcym, jak np. ks. M. Józefa Katenbringha "Próżność nad próżnościami" albo "Tomasz Poundus" 1755r. (Estr. XIX 188), czy tragedia "Syroes" 1758r. równocześnie z operą "Il Siroe" i z komedią "Amerykanin dziki" albo "Prostota przyrodzonym rozumem światłem się rządząca", przerobioną wedle Delisle'a de la Drevetiere, do czego dodano wówczas balety i intermedium pt. "Pijanica".

Od jezuitów, posiadających w swych bibliotekach sporo utworów dramatycznych obcojęzycznych, z których do swej szkolnej sceny pobierali [illegible]

x) Z pod pióra jezuickiego zapewne wyszedł i następujący utwór dramatyczny:

"[illegible] i [illegible] w przestępn[illegible], [illegible] dany, z na [illegible] [illegible] Radziwiłłom [illegible] Cudzoziem-[illegible] Dworu tegoż komedyczną(!) Akcją Reprezentowany [illegible] July 1740." Rkps. (L. Simon: Teatr ks. Radziwiłłów za czasów Augusta III. - "Teatr" R. III N. 7.)

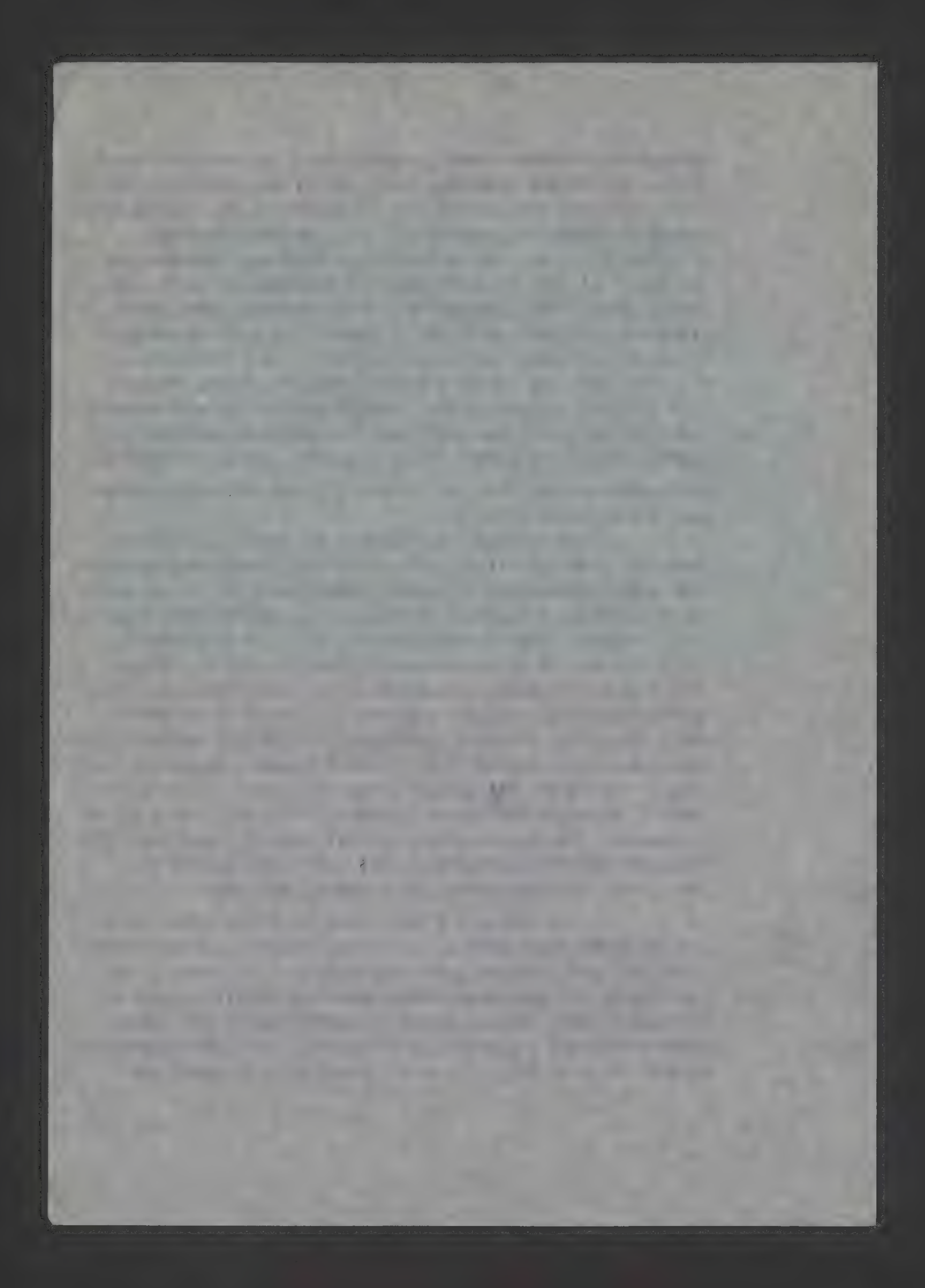

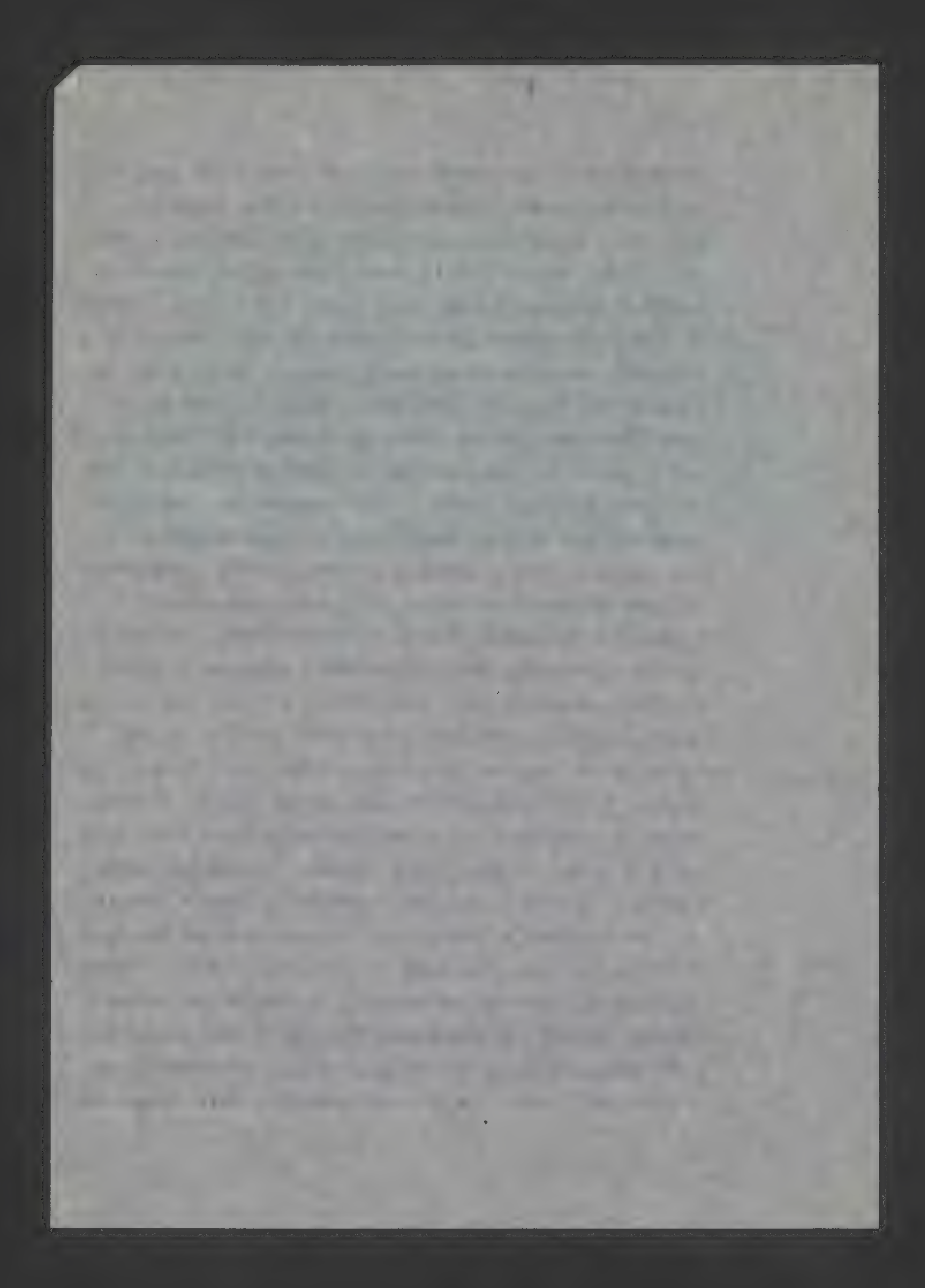

[illegible] sympatię na [illegible] i [illegible] Irenie.

"Irenę [illegible]
[illegible] śniele."

W pieśni 15-tej (w Promieniu 3-ciej) [illegible] Ireny [illegible]:

"[illegible] tę [illegible], [illegible]
[illegible] ciało."

W pieśni 1 u [illegible] w [illegible] o [illegible] nie [illegible] w pieśni 4. (Promieniu): [illegible] na [illegible] Irenę [illegible] w [illegible] Irenę i [illegible] do [illegible]. W pieśni 2-giej [illegible], że [illegible], [illegible]:

"[illegible]
[illegible]"

[illegible] się w [illegible], na [illegible] się Irena. [illegible] i [illegible]. (W [illegible]). [illegible]:

"[illegible]
[illegible] Bogu."

[illegible], i [illegible] od [illegible]. [illegible], tu [illegible] in[illegible]. W [illegible], podgl[illegible] [illegible] i

w [illegible], u Radziwiłłowej [illegible] się one na [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Radziwiłłowa nie
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], a [illegible] 15.

[illegible] [illegible] [illegible], jeśli [illegible] w [illegible]-
[illegible] jak np. w "[illegible] [illegible] i Colliego" ([illegible]
[illegible]), jak "[illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]" ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible])
lub [illegible], [illegible], [illegible] w [illegible]-
niach. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] ([illegible]entia)", prakty-
[illegible] [illegible] na [illegible] [illegible] i w [illegible] religijnej
[illegible], a [illegible] [illegible] [illegible] się do teatru [illegible]-
go [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] główne [illegible] gry
[illegible]. Radziwiłłowa [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] na widoku elemen-
ty [illegible] religijne.

Przetłumaczona [illegible]. Komedja tłumaczona [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] córki [illegible] Jana Fryderyka
S[illegible], [illegible] [illegible] i [illegible] / 1680 + 1751/ żonatego z [illegible]ja
Radziwiłłówną [illegible] W. Ks. Lit. [illegible] [illegible] [illegible] II. i [illegible]
z [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Tekst [illegible] z [illegible] w Saint-Germain [illegible] [illegible] [illegible] -
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] siedzą [illegible], [illegible]-
[illegible] od [illegible] [illegible] [illegible] dialog Sokratesa z [illegible],
[illegible] scenę 4 i 5 [illegible] [illegible] [illegible] II [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
rozbudowuje [illegible] II [illegible].

W [illegible] IV [illegible] [illegible] [illegible] Radziwiłłowa do 2-ej, piątą
do 3-ej, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 4-ej. Akt V-ty bez zmian.
" Pantomines" i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible] -

[illegible].

[illegible]

[illegible] kunsztowne [illegible] i [illegible], [illegible] 17 [illegible]. [illegible] 3-ej [illegible] I-go/ [illegible] ją [illegible]:

" [illegible] przeciw[illegible], [illegible], [illegible] mi się [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

---

x/ W [illegible] L. [illegible] o Teatr[illegible] i [illegible] Stanisława Augusta Łódź 19[illegible]5 na str.259 o[illegible] w [illegible]

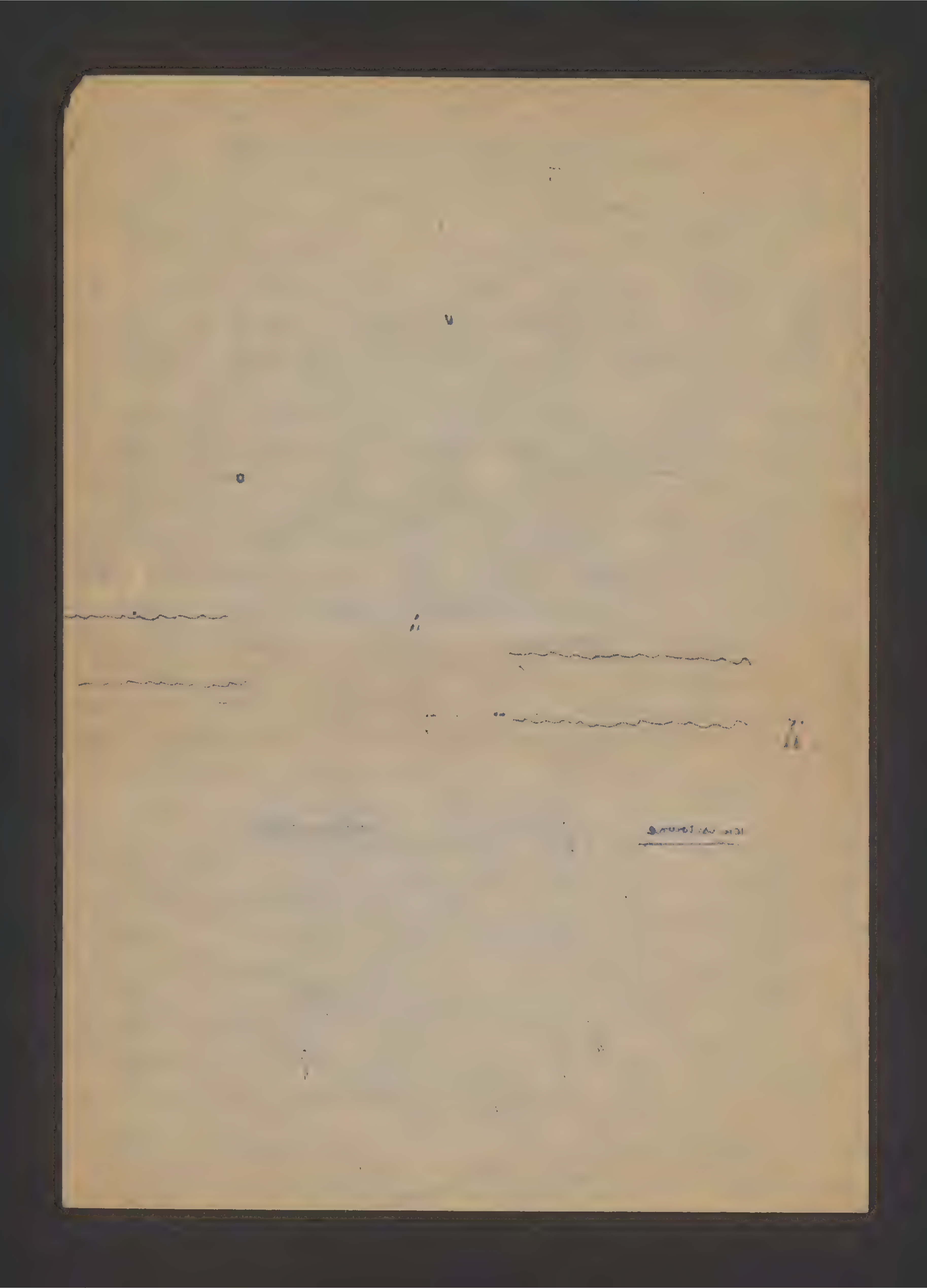

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] z [illegible] [illegible] przez [illegible] [illegible] [illegible] 1769 r. " [illegible] [illegible] " p.t. O [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jako [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Julian [illegible]: "[illegible] [illegible] z [illegible] [illegible] XVI i XVII [illegible]. [illegible] 1949. [illegible] [illegible] [illegible] 300 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. –
W [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / w 1962 J.[illegible]/ [illegible] się [illegible] [illegible] [illegible] jako [illegible] [illegible] o [illegible].

I [illegible] [illegible] [illegible] jest [illegible] z [illegible] o [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pióro [illegible] [illegible] przez [illegible] / J. [illegible] nowski j.w/

Nieźle i dość [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] komedie jak: "[illegible] [illegible]" (bez tytułu w druku, tylko zaznaczona: tragedya (sic!)) [illegible] "[illegible] [illegible] nie [illegible] [illegible]. W [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. W "[illegible] [illegible]" jest [illegible] [illegible], na [illegible] [illegible] [illegible] imiona: [illegible], Węzeł, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]. [illegible] się [illegible] na [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] komedie

DEKORACJE I WYSTAWA

[illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] on nie krępował się jak [illegible] [illegible] [illegible] widowisk, x) w [illegible] [illegible] [illegible] się w [illegible] [illegible] na [illegible] [illegible] dekoracji, [illegible] [illegible]

---

x) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] " [illegible] [illegible]" 2 akty. [illegible] [illegible] [illegible] 7. Interesowny [illegible] 6, [illegible] bez [illegible] 3, [illegible] [illegible] 5, Z [illegible] [illegible] [illegible] 11, [illegible] [illegible] 3, [illegible] [illegible] [illegible] 2, [illegible] [illegible] 4, [illegible] [illegible] [illegible] 3, [illegible] [illegible] 5, [illegible] [illegible] [illegible] 5, [illegible] / [illegible] [illegible]/, [illegible] /Le [illegible] [illegible] [illegible]/ 2, [illegible] [illegible] 1, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1.

[illegible] akcji kolejno [illegible] wielekroć razy. Drzeworyty, [illegible] sztuk, roboty Michała Żukowskiego *) wykonane [illegible] w 1754 r. [illegible], nie [illegible], [illegible] [illegible] analogicznych tekstów. O Michale Żukowskim nie posiadamy wiadomości bliższych. Jego drzeworyty przypominają [illegible] dewocyjne grawiury z tej epoki. Autor ich, [illegible] perspektywy, światłocienia, [illegible] i techniki drzeworytniczej; [illegible] danie.

[illegible]: albo ów rytownik był [illegible] na [illegible], [illegible] świadk[illegible], widocznie [illegible], [illegible] jest: "[illegible]", albo też był on [illegible] w [illegible] drukarnie Fry[illegible]skiego, który [illegible] w 1754 r. [illegible], że Fry[illegible], który, jak [illegible], [illegible] kunszt rysunku, [illegible] sztuk, [illegible] zasługiwały na wyszczególnienie, a [illegible] według [illegible] wykonał [illegible], w miarę swych sił.

Ryciny [illegible] w liczbie 14 tu przedstawiają sceny i rzadki [illegible] [illegible] scenograficzny z połowy 18 w. Typowe [illegible] [illegible] w urządzeniu sceny. Gorzej przedstawiają się kostiumy. —

Interpretacja nasza w tym drzeworytach bardzo wiele [illegible]ogółów. Dekoracja do sztuki: "Miłość [illegible]", która odegrana została w [illegible] w [illegible], [illegible] jako prospektywna, [illegible] arkadowe obramowanie sceny, według informacji: "Reprezentuje [illegible] się w perspektywie [illegible] pokoju w którym [illegible]". Na pierwszym planie [illegible], [illegible], jedno[illegible], [illegible],

*) Żyło równocześnie dwóch Żukowskich rytowników, o których mamy bardzo skąpe wiadomości, niewiadomo również czy istniały jakieś węzły pokrewieństwa między Żukowskim 1705–1770 rytownikiem [illegible] obrazków, działającym w Krakowie i Wilnie, a Żukowskim twórcą illustracji w pracach Radziwiłłowej, [illegible]

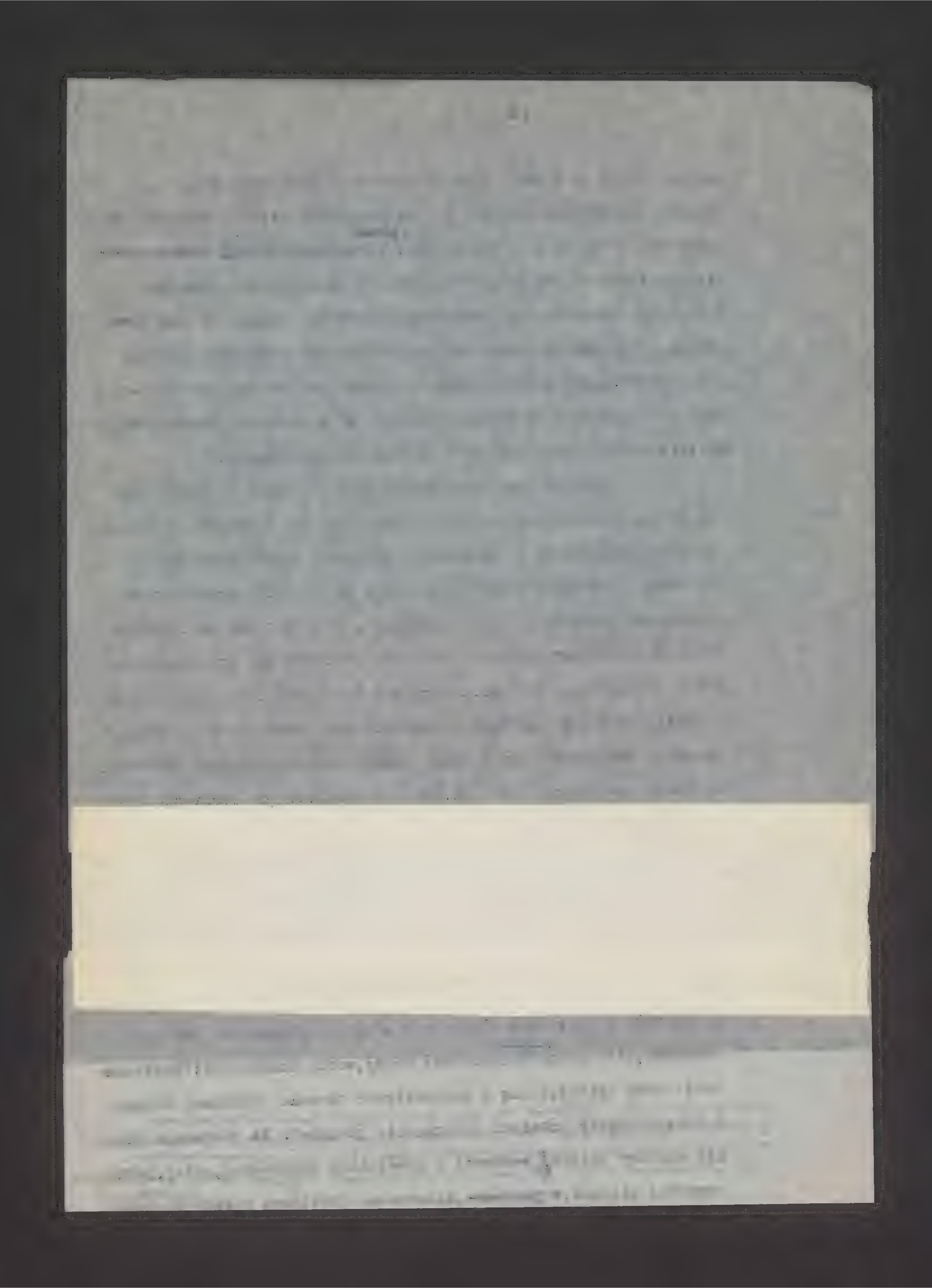

[illegible] swoje książęce i [illegible] brat jego, po lewej stronie
[illegible] balkon i [illegible], po prawej [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible]: [illegible]
i maski. - Na [illegible]
widownia dworska, [illegible], w [illegible] kontuszach, przy
karabelach, podgolone [illegible]; wśród nich [illegible] w [illegible] fr[illegible]
kim, w peruce. - Na środku [illegible], [illegible]
stoi [illegible], w [illegible] - to [illegible], [illegible]
[illegible], w głębi widać
w większej [illegible], [illegible] po bokach w [illegible]
dwie satyry - [illegible] w [illegible] po obu stronach
[illegible], na [illegible] kolumnie, [illegible]; na pierw-
szym planie z lewej strony arlekin, typowy jak z komedii del arte,
z [illegible] w [illegible]. - W dali na [illegible]
widać [illegible], drzewa i krzaki. [illegible] się jak [illegible]
[illegible], przypomina[illegible]
[illegible].

[illegible] "[illegible]
[illegible]", [illegible] II. III. I [illegible]. [illegible]
[illegible] Julii w [illegible], [illegible]
na [illegible].-

[illegible] wyrugały [illegible] n deko-
racji: [illegible], [illegible] T[illegible].
Jeśli [illegible] n[illegible] inscenizację, to
[illegible] możliwości [illegible]-dekoracyjnych.

J[illegible] inscenizacji następnej premiery
"[illegible]", [illegible] 21. lipca 1748r., wed-

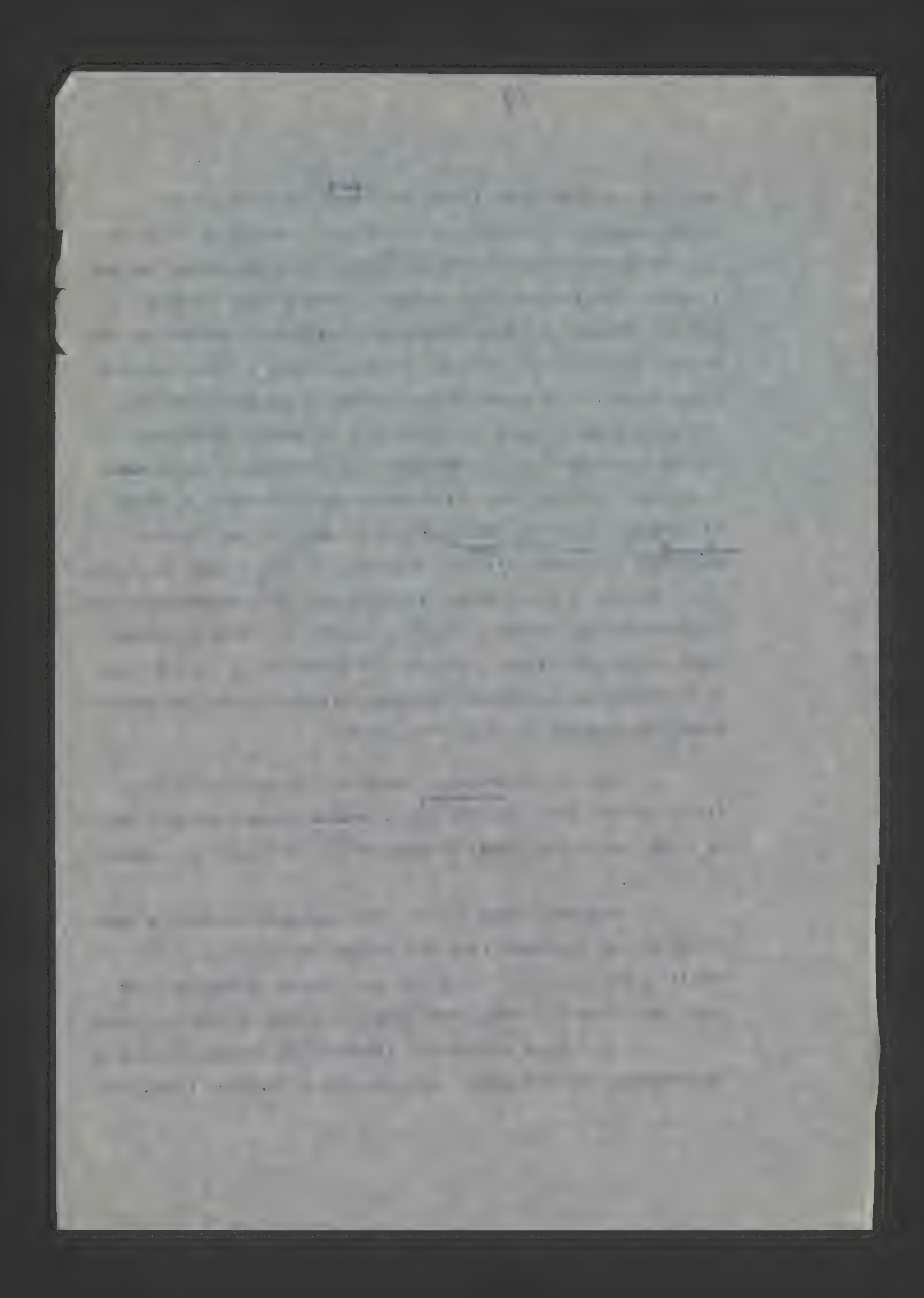

le listy w wydaniu 3.VIII.1747 w dzień imienin Augusta III, niewiadomo.- W operze [illegible] wymieniają się dekoracje; okolice Troi na [illegible], w lesie, w [illegible] 3. [illegible] bogów na Olimpie, [illegible], akt 4. i 5. [illegible] Troi, w [illegible] [illegible] na dworze Menelaosa w Lacedemonii, i [illegible] scena przed pałacem Pryama w Troi.- Rycina wzięta ze sceny kulminacyjnej: wybór najpiękniejszej z trzech bogiń przez Parysa. [illegible] w otwartej [illegible] w lesie, [illegible] - Adonisow - [illegible] w [illegible] drzew. Całość ryciny nie pokazuje nam [illegible] dekoracji, raczej jako [illegible] ilustracja; w dali widać [illegible] w Troi, [illegible] w dali [illegible]. [illegible] Zachowała się [illegible] w [illegible], na [illegible], [illegible] sali [illegible] dekoracji.

[illegible] dekoracyjne [illegible] następna sztuka: "[illegible]." Rycina przedstawia scenę 11. [illegible] III. aktu, [illegible] trzy [illegible] starosty [illegible]. U dołu na froncie [illegible] niezadolnie [illegible] scenę, [illegible] oświetlenie, [illegible] filarkami.-

Dekoracja [illegible] średniowiecznym [illegible], granych w [illegible]. Jest to [illegible] nie [illegible], w [illegible] planie trzy siostry [illegible], modlące się przed ołtarzem. Na pierwszym planie [illegible] starosta w stroju dostojnika [illegible]. Tył dekoracji [illegible] fragmenty [illegible] i horyzont.

[illegible] inaczej "[illegible] w [illegible]", [illegible] grany w sali [illegible] .II .1[illegible], [illegible] z tą różnicą, że [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible].

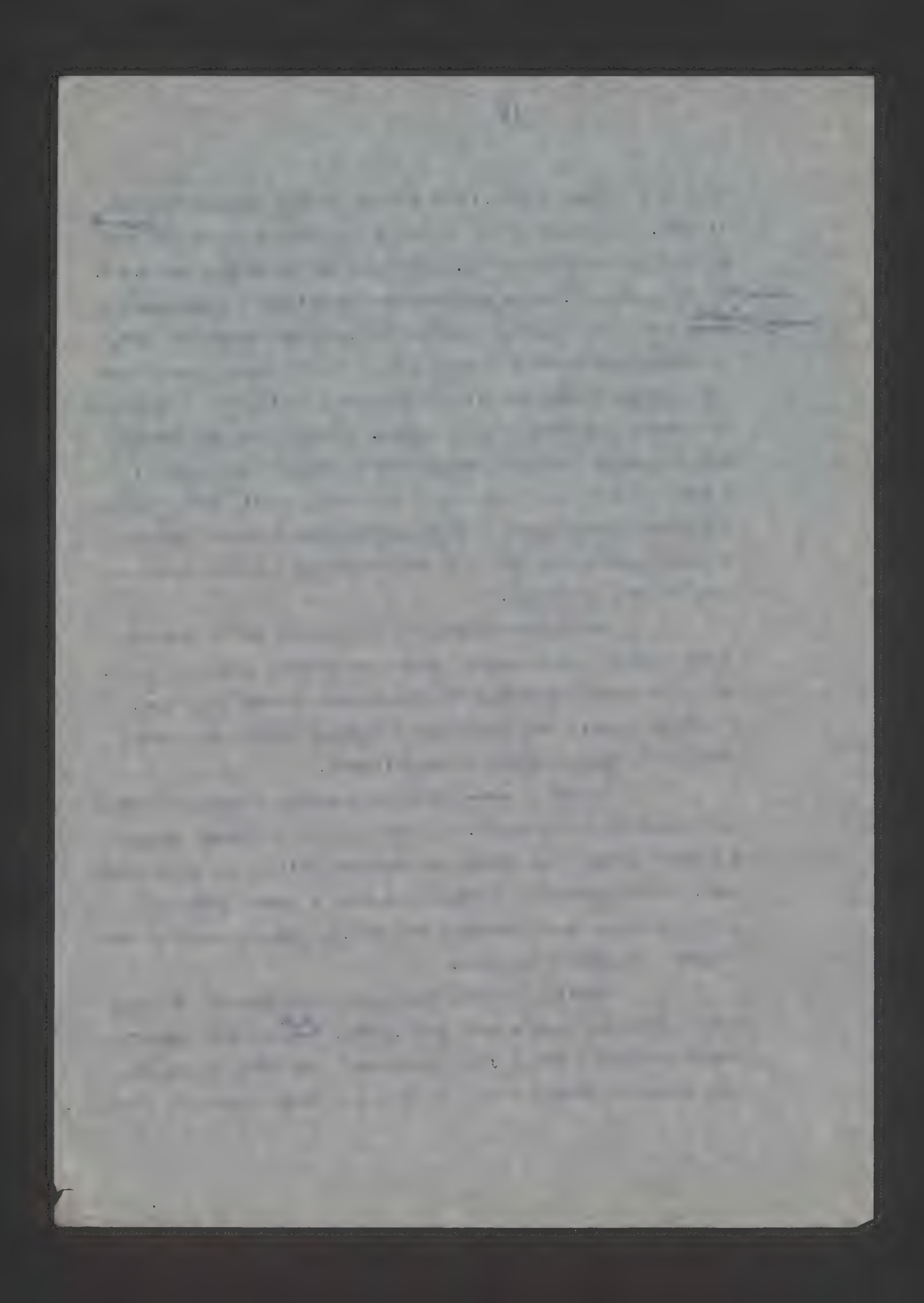

[illegible] się n[illegible] : [illegible], [illegible],a dokto[illegible]
[illegible] – [illegible] 12 [illegible].
[illegible],[illegible] – di[illegible]
[illegible], – [illegible], [illegible] i
i [illegible],[illegible] to trud-
no[illegible]. [illegible],[illegible] w sobie [illegible]
[illegible].–

w "[illegible]",[illegible] 2[illegible].1[illegible]5[illegible]r.o[illegible]
n[illegible] [illegible] XIV dynastii i [illegible].

[illegible] kilka: [illegible],[illegible]
na [illegible]. [illegible] terenu
akcji [illegible] w [illegible] ukochanej
[illegible],a [illegible] i [illegible]
[illegible] i [illegible]. [illegible].
Z niem [illegible]
[illegible],[illegible].
[illegible] lesiona [illegible]
[illegible] się,a
na[illegible],[illegible] Tymo[illegible] [illegible]
[illegible] lat 11.

"[illegible]",[illegible] [illegible].III.1951.[illegible] –
d[illegible] na [illegible] w [illegible]. [illegible]
[illegible] się,[illegible] w III.[illegible]
po. [illegible] [illegible] do [illegible],[illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] ogólnego.

"[illegible]",[illegible] 3.IX.1950r.
[illegible] , [illegible] ta [illegible]
[illegible] [illegible],[illegible] na [illegible]nie

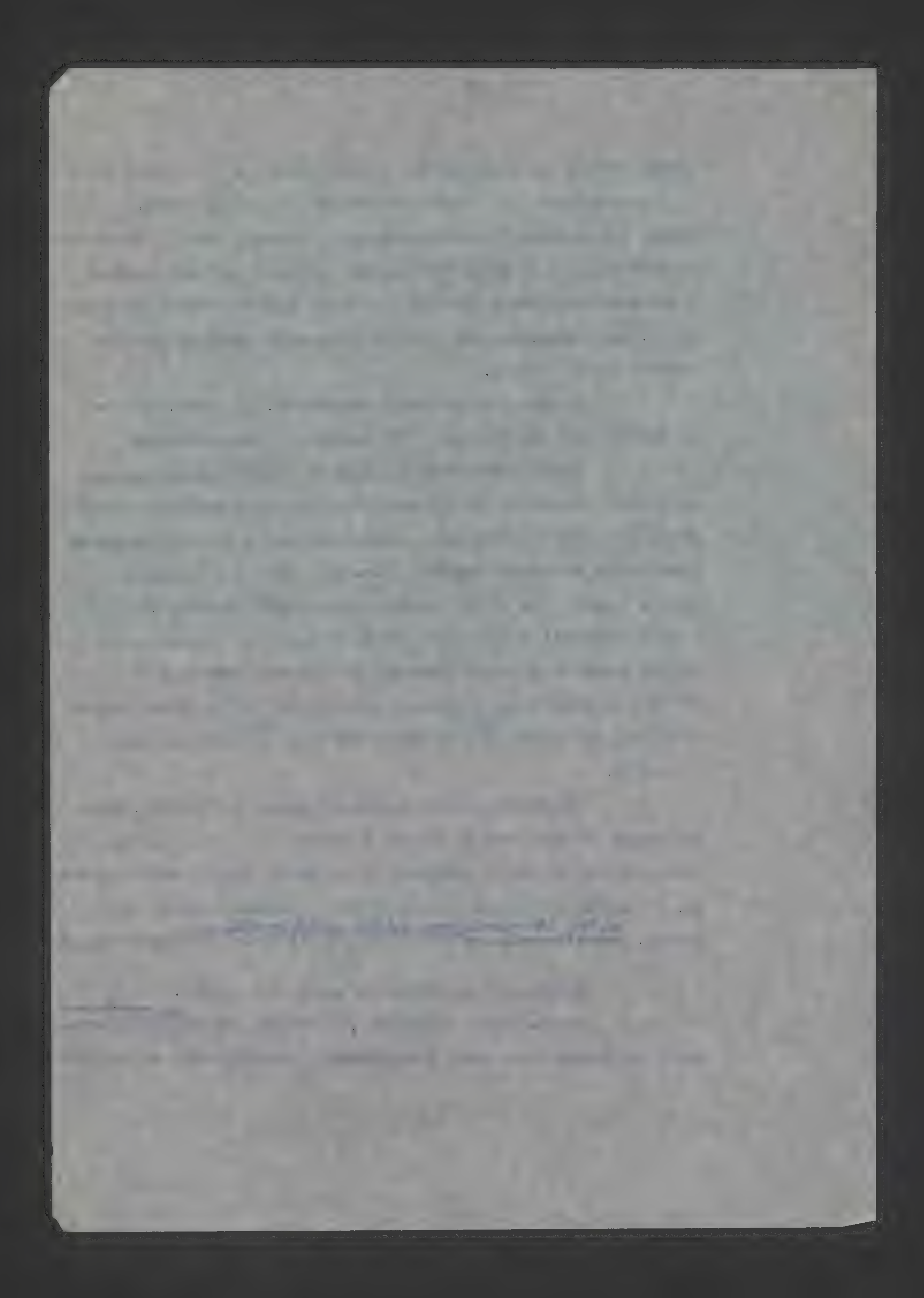

w kitajskiej perspektywie i proporcjach [illegible] [illegible] t n[illegible]
pierwszym planie [illegible] [illegible], odn[illegible] [illegible] 18.
wieku, a głębiej fronton piętrowego budynku, którego okna i drzwi
wypełnione są [illegible]. [illegible] akt.
[illegible] odbyło się to widowisko "Konsolacji" pod [illegible]. Ro-
[illegible] to [illegible] [illegible], [illegible], [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible] w [illegible], w [illegible], w [illegible], w [illegible]
[illegible], w [illegible] [illegible], [illegible] się [illegible]
[illegible] w [illegible], na [illegible] (muzyka). [illegible] jest
okraszona solowymi [illegible] [illegible] oraz [illegible].

"Złoto w ogniu" [illegible] [illegible] P. [illegible].

"Książę [illegible]", jedyny [illegible] fanta-
stycznej [illegible] o [illegible] i [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] jego. Akcja [illegible] się [illegible] i w wol-
nej, [illegible]. [illegible] [illegible]. W [illegible] (Akt I, sce-
na 1) [illegible] [illegible]: [illegible] i Henryk
[illegible] (przybył [illegible] to na [illegible] [illegible]), w [illegible]
i [illegible] [illegible], idącą [illegible] drogi [illegible].
Akt 5. [illegible] balet i pastorella, oraz [illegible] też balet i
[illegible].

[illegible] jak [illegible] w druku, z fran-
cuskiego języka na polski przełożona komedia sielankowa [illegible] ope-
[illegible], [illegible] 24.VI.[illegible] na [illegible] w [illegible] [illegible] pla-
[illegible]. [illegible] [illegible] scenę [illegible] [illegible]
[illegible] ogrodu. [illegible], [illegible] i córki i obok
niej [illegible] ofi[illegible], [illegible] ławki ogrodo-
wej. [illegible] w tyłu [illegible] dworscy, damy i [illegible].
[illegible] ław [illegible], [illegible] sielankowa pasterka.
Arlekin [illegible] od [illegible], na scenę [illegible] dwu wojskowych.
T[illegible] widowiska dworskie w [illegible], [illegible] w 18. wieku
w [illegible] i [illegible] (tzw. G[illegible] lub [illegible]), [illegible]
i u n[illegible].

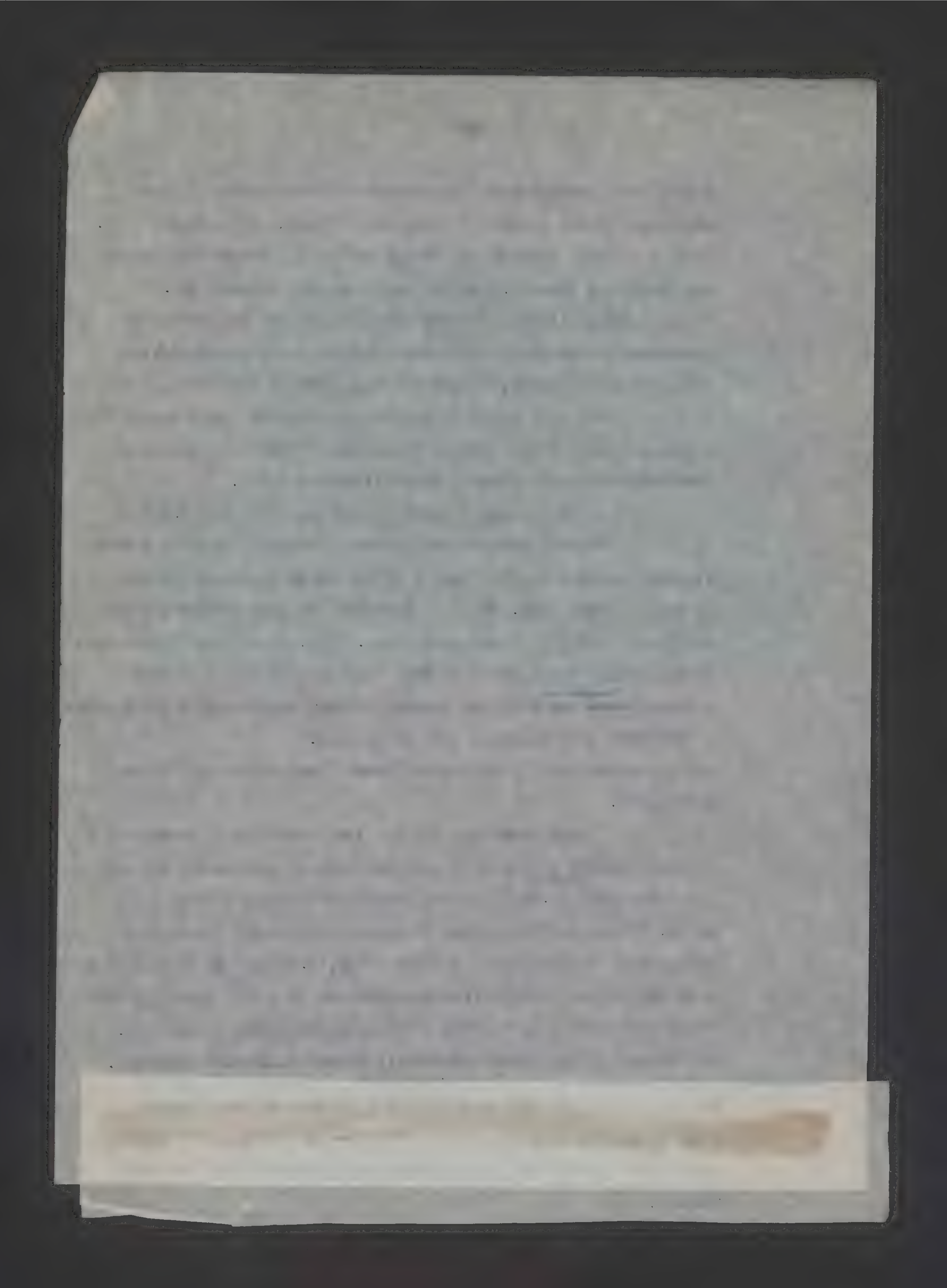

Teatr szpalerowy, (Heckentheater, Teatro di verdura, Theatre de jardin, theatre [illegible], [illegible], [illegible] ouvert, theatre découvert) jest rodzajem teatru ogrodowego, [illegible], modny w 18 w. [illegible] szczególnie [illegible]. Pierwsze [illegible] zjawiające się w 17 w., w 18 w. rozpowszechniły się [illegible]. [illegible] już ogrody przy rezydencjach [illegible] z [illegible] i różnego typu. Przy pałacu [illegible] w Warszawie [illegible] w 17[illegible] roku urządzenie w ogrodzie takiego teatru szpalerowego, który [illegible], o [illegible] był [illegible] teatru w [illegible] pod Dreznem. W Polsce stosunkowo mało było [illegible]: w [illegible], [illegible] [illegible], obe[illegible] już [illegible] [illegible] w szpalerowej [illegible] w [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible], i [illegible] i [illegible] w [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] i [illegible], wypełnił szpalerowy [illegible], [illegible] o [illegible] w [illegible] w tym [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] i [illegible] w [illegible]. [illegible] o [illegible].

St. [illegible] w [illegible]: [illegible] sceny narodowej [illegible]. 1921 [illegible], [illegible] /str. 75/. [illegible]: " [illegible] w [illegible], [illegible] w [illegible] w [illegible], [illegible] o [illegible] i w [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]. [illegible]

orkiestrą towarzyszącą śpiewom, [illegible] i [illegible] - [illegible], [illegible] [illegible] - dzieciom? [illegible] lampki [illegible] [illegible] [illegible] / str. 26 [illegible]/ [illegible] [illegible].

"Miłość [illegible] dokonała" - grana 15.VIII.1752r. [illegible] o [illegible] [illegible], który [illegible] [illegible] sielankowej [illegible] i w [illegible], [illegible] - [illegible] się [illegible]nie.

[illegible], [illegible], przedstawia scenę I. [illegible] II. [illegible], gdy [illegible] w [illegible] Filidę. [illegible] [illegible]nięty, w [illegible], [illegible] Polski [illegible], w [illegible]ce, kapeluszu słomianym i [illegible]. [illegible] wymagała dekoracji dworów [illegible] i okolicy leśnej. Żywioł komiczny reprezentuje tu........

Z [illegible] kilku [illegible] arlekina, który się [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible]. I [illegible]

[illegible]. *Le Medicin malgré [illegible]*

[illegible]:

" [illegible]

Cz[illegible] [illegible],

[illegible],

[illegible]

[illegible]

[illegible]".

[illegible]

[illegible], [illegible] *[illegible]*

[illegible] i [illegible]" [illegible]

Opera [illegible] jedno[illegible], grana 15.VIII.1752r., [illegible] byka [illegible] Jo[illegible], [illegible] [illegible] 4. [illegible]nny [illegible]. [illegible], [illegible] byk *z brzegu* [illegible] [illegible] na [illegible] fal morskich. [illegible] modelu w ni[illegible] byka i [illegible] fal [illegible].

[illegible] – [illegible] i [illegible] i [illegible] su 15-18 [illegible].

Temat [illegible] *[illegible]* [illegible] – [illegible] / [illegible] [illegible]/, [illegible] / [illegible] *[illegible] Gustaw Moreau* [illegible].

Druga opera [illegible]", grana 2[illegible].1752r., [illegible] [illegible] symultanicznej inscenizacji. [illegible] i [illegible] Minosa i [illegible] obronne [illegible] i [illegible], [illegible] nieprzyjacielski Minosa. [illegible] jesienią grano operę w plene[illegible], [illegible] sali teatralnej.

TEATR NIEŚWIESKI ZA KS. [illegible].

W trzecim okresie egzystencji teatru nieświeskiego występuje już działalność polskich aktorów [illegible] i sił miejscowego baletu wyszkolonego na dworze nieświeskim za czasów ks. Karola [illegible] Kochanku. Popularny ton na Litwie a właściwie w całej Polsce [illegible]jonista, [illegible], awanturnik [illegible], [illegible], [illegible], zainteresował się i teatrem własnym [illegible]. Przypomniał sobie swoje występy w teatrze matki za dawnych czasów.

Przyjechawszy do Nieświeża w 17[illegible] r. ks. Karol [illegible] teatr w [illegible] miejskim [illegible]. " [illegible] rozkoszną wiejską rezydencję" / [illegible] str./"

(Otoczony książę bandą swych [illegible] - [illegible], podzielał otoczenia swój humor i [illegible] go też [illegible].

Ignacy Chodźko w " Pamiętnikach kwestarza" / Kraków 18[illegible] str. 11 i/ wspomina Kossowskiego, jako [illegible] ks. Karola R. "[illegible] koncepcista, [illegible] i [illegible]", a dalej: „ Kossowski był aktorem teatru nieświeskiego, a jako teatr ten bywał tylko w czasie karnawałów i [illegible], Kossowski jednak ciągle rezydował na dworze księcia, bez żadnego innego obowiązku, jak księcia i licznych zawsze gości dowcipem swym bawić i rozśmieszać. [illegible] był to trefniś z profesji, ale [illegible] tej funkcji".

[illegible] o [illegible] w [illegible] z 18 w. [illegible] na Litwie [illegible] aktor Łukasz Kossowski, [illegible] w 1807 i 1808 r. [illegible] potomek tego z Nieświeża.

Józef Bielawski flügel adjutant Wielkiej Buławy Wx. Lit. autor komedji " Natręci", która miała zaszczyt otworzyć polski teatr zawodowy w Warszawie 1765 r., [illegible] dla teatru ks. Radziwiłła w Nieświeżu napisać komedję, której [illegible] był [illegible], [illegible]

/ jak podaje to Kurjer [illegible] z 18[illegible] r. Nr. 270/ żył w Warszawie na Lesznie piwowar nazwiskiem [illegible], miał 4 córki [illegible] pośl[illegible] [illegible] Zasiołowiczowa, [illegible] malarza, trzecia [illegible] uczyniła [illegible], [illegible]. Tak się złożyło, że [illegible] pierwsi [illegible], [illegible] im tylko dro - go[illegible], [illegible] z całą [illegible] familją.- [illegible] ta [illegible] Bogusławskiego.

Byli się [illegible] aktorów pod wodzą Pierożyńskiego 1780 r. [illegible] w 17[illegible]3 r. i organizowali w Nieświeżu [illegible], o których [illegible] wiedzi.

Przed przyjęciem króla St. August[illegible] do Nieświeża w 1785 r. notu - jemy jeszcze przyjęcie na cześć [illegible] przyjaciela księ- cia Karola, dnia 13. VI.178[illegible]. [illegible] t.zw. "[illegible]" tradycyjne fetu imieninowe

Iluminacje [illegible] i dekoracje ich, [illegible] litery [illegible] - [illegible]ej, [illegible] i w tej [illegible] zosta[illegible] tu przytoczone:

Szperacz wśród archiwaliów na kresach wschodnich Zygmunt Gloger ogłosił w „Kronice rodzinnej” z 1894 r. w N.3-im pt. "Imieniny" znaleziony w Silva rerum w rodzinie Chmarów opis wspaniałego przyjęcia Ant. Tyzenhauza w Nieświeżu w 1779. Feta ta przy wydatku 300 000 zł miała wybitnie teatralny charakter jak widać z opisu, który nosi tytuł:

: " Doniesienie o obchodzonych imieninach J.W. Pana Antoniego Tyzenhauza podskarbiego przez J.O. Księcia Karola Radziwiłła w roku 1779 dnia 13 czerwca w Nieświeżu".

O godzinie piątej z południa zaczęła się komedya na ratuszu, na którą poszliśmy. Tej role grały godne osoby to jest J.J.O.O. księżniczki wojewodzianki, chorążanka Rzewuska, książę Maciej Radziwiłł, Grabowski pułkownik etc. a trwała blisko przez godzin trzy. A jak się skończyła, wszyscy ruszyli się do Halby /sic!/, o ćwierć mile od Nieświeża na fajerwerk i iluminacyą. Tam w zwierzyńcu między alejami, w samym środku na równinach ku Eremitorium ciągnących się w ten sposób sporządzone było:

1mo Ogłoszono biciem z armat półgodzinowem, z którego wypadła raca więcej stu kroków, uleciawszy zapaliła bramę w tej herb J.W. podskarbiego, ogień różne wyrzucające kolory reprezentował, a trwał póki się cały fajerwerk nie zakończył. 2do Prezentowano słońce środkiem, a po stronach miesiące, w których mieściły się cyfry nazwiska Antoni Tyzenhauz. 3-tio Fontan ogniowych i młynków niezliczona liczba. 4-to Wypuszczono razem po kilkadziesiąt rac z różnemi odmianami i kolorami. Takowy fajerwerk trwał godzin dwie.

Po przypatrywaniu się tak wspaniałemu i kosztownemu fajerwerkowi, udaliśmy się do wielkiego gaju, oprowadzonego na ćwierć mile wokoło płótnem kształt muru reprezentującym, wejście do onego było przez wielką iluminowaną bramę, na której wierzchu kapela na rżnętych instrumentach, różne przegrywała koncerta. I tej przechodząc dwie sale

/ prócz wielkiego iluminowanego namiotu/ jedna asamblowa, druga przechodnia do namiotu balowego. Sama zaś iluminacya tak się opisać może: 1-mo , w sali okrągłej asamblowej, w środku iluminacyi będącej, od której centrum ośm ulic długich i szerokich bramami terminowanych. A wprost od pewnej bramy za salą illuminowaną, okrągłą, kanał długi z brzegami takoż illuminowanymi na wejściu w pierwszą ~~xxx~~ ulicę dwie ręce związane z napisem pignus amicitiae ; z prawej strony : cuncti adjungitue dextras; od kanałowej ulicy : vivitae aeternum sic pulchro ~~animos~~ federe cuncti, z lewego boku: nil separat animos. 2-do w altanie terminującej wielką ulicę za kanałem przed namiotem inskprycyę we dwóch cyfrach: radziwiłłowskiej i tyzenhauzowskiej, w jednem oknie: sic Antonius meruit, a w drugiem: sic Carolum decuit. W tyle nami tu Princeps Radziwillius amico.

Nazajutrz, w poniedziałek z południa o godzinie 11-ej, na stawie niewielkim uformowano niby flotę morską, a to w ten sposób: urobiono okręt duży wyrażający fortecę na morzu, tę armatami większemi i osadzonym żołnierzem zmocniono. A na stronie siedm okrętów wojennych mniejszych do tego udziałanych nastrojono, żeby napadłszy na fortecę, żwawie atakowali. Jakoż tak forteca jako i wyrażone siedm okrętów pięknie illuminowane były i miła muzyki rezonancya w nocnem uciszeniu i pogodzie z onych słyszana, piękny widok spektatorom sprawowały już się zaczęły zbliżać do fortecy, wszczął się alarm w onej, zaczem poczęli do siebie wzajem ognia dawać z armat i ręcznej broni, oraz bombardować do fortecy, której natychmiast razy kilka zapalenie udawano, ale też ugaszono dosyć żwawo. Tak długo bo z półtorej

godziny, w niemałym [illegible] przezentowano wojnę. Na ostatek dobyto fortec, i [illegible]: Vivat Tyzenhauz, vivat! [illegible] tryumf z armat. I że prospekt na tę utarczkę był z pod [illegible] iluminowanej i wkoło płótnem, niby parkanem, obwiedzionej, [illegible] po ustaniu utarczki obrócili się, gdzie [illegible] jeszcze z pół godziny przypatrywaniem polowaniu i szczwaniu [illegible].

[illegible] król."

Eksperyment bitwy morskiej w [illegible] scenie, [illegible] powtórzenie go na wielką już skalę w 2 lata później [illegible] króla.

Kosztowne przygotowania do tej [illegible] jak widzimy z przytoczonych i zebranych z rachunków i korespondencji [illegible] trwały długo.

[illegible] króla [illegible] operę [illegible] w [illegible] z [illegible] problemu [illegible] i [illegible] stosunku [illegible] do [illegible].- Libretto [illegible] bliski [illegible] gospodarza Maciej Radziwiłł interesujący się teatrem i literacką prozą.

Jeszcze przed przybyciem króla wyszło [illegible] roz[illegible]: w zniszczonym pożarem 1939 r. zbiorze " Silva Rerum " [illegible] Gunthera w bibliotece hr. Krasińskich w Warszawie [illegible] z 1785 r. defektowny drukowany egzemplarz tekstu [illegible]. Ogłosił to odkrycie Ludwik Simon w r. 1934 w Ruchu Literackim / R. III [illegible]./ Druk: OPERA // Pod Tytułem // AGATKA [illegible] // W czasie bytności [illegible] w Nieświeżu J.O.X. Imci // Karola RADZIWIŁŁA // Wojewody Wileńskiego, przez Kapelię JEGO FAMILIA // NA [illegible] // [illegible] // Roku 1785 D. 4 [illegible].

Między występującymi [illegible] tu [illegible] rolę [illegible] znajduje się i Maciej Radziwiłł [illegible] J.O.X. autor opery [illegible]-obyczajowej " Agatka" [illegible].

Radziwiłł Maciej [illegible] wileński, trzeci syn Leona Michała R. i Anny Ludwiki z Mycielskich, ur. 10.XI.1749 zm. 1800 w [illegible] literat i poeta, [illegible], podkomorzy W. Lit. 16.XI.1776, kasztelan wileński 23.XII.1790 ożenił się z Elżbietą Chodkiewiczówną, [illegible] córkę Antoinettę, która [illegible] / Konarski [illegible] polskich Lwów 1914 str. [illegible],- Wiadomości i [illegible] 1846.T.XIII str. 184 /Agatka czyli przyjazd pana, opera/, - Estreicher: [illegible] str. 380.- Encykl. Org. XXI str. 42 [illegible] II 1839 Bibl. Pol.IV/

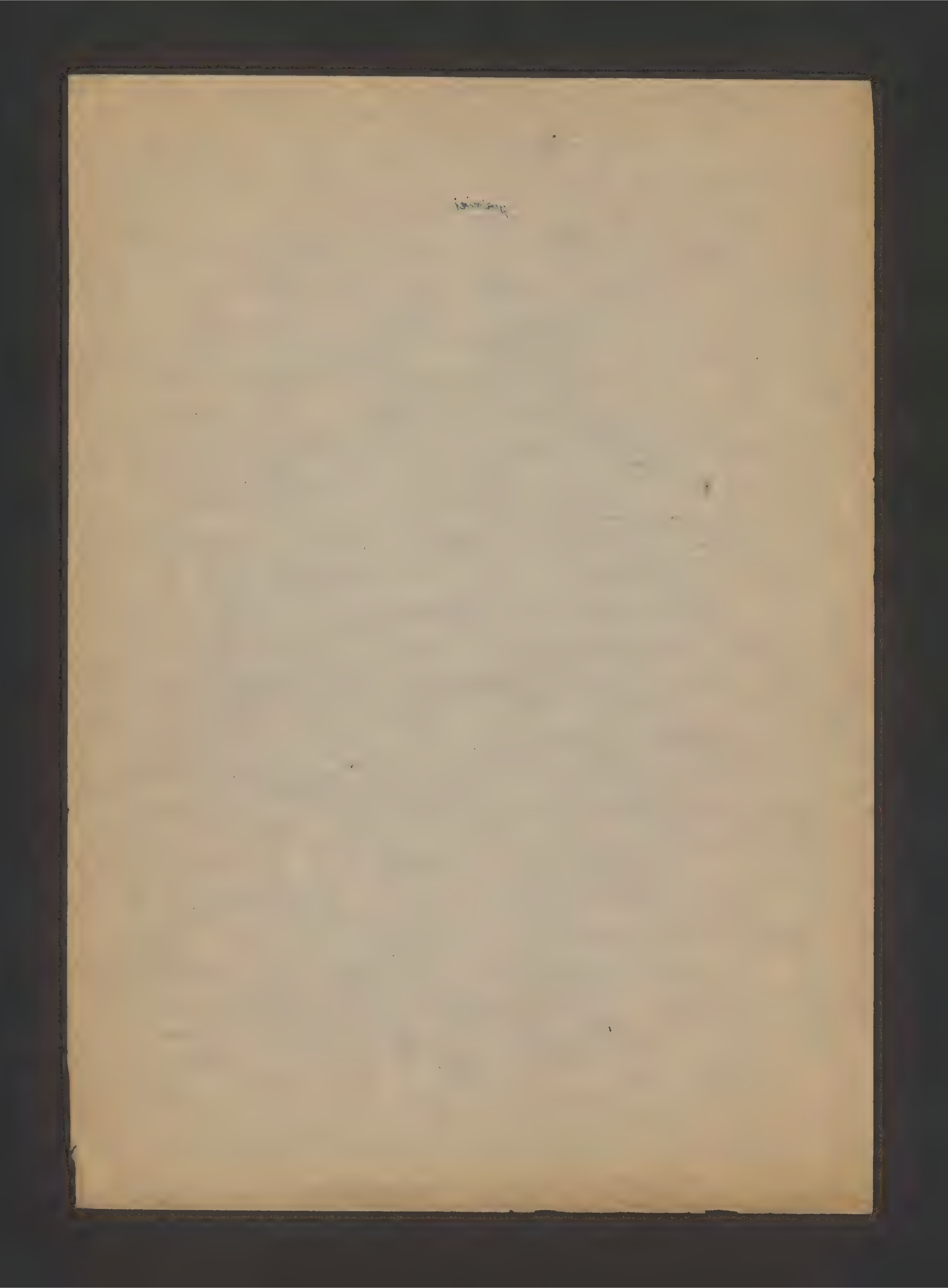

" AGATKA" 3 aktowa ~~[illegible]~~ opereta [illegible] o charakterze ludowem, [illegible] smiesznie [illegible]: [illegible] Bogusławskiego [illegible] pierwszy raz wystawiona [illegible] "Agatki" [illegible], jak jest [illegible], [illegible] jedność czasu i miejsca.-

Zakończenie " Agatki" u [illegible] przysłowie: " Pan dobry [illegible] "

Agatka [illegible] :
1778 r. 17.IV, 1779 r. 20.X [illegible] 2 aktowa pod tytułem "Pan dobry [illegible] ". [illegible] w ogródku [illegible] r. [illegible] Kamieńskiego i [illegible] [illegible] "Agatki" " Otworzyli więc nowy [illegible]: Agatka czyli Przyjazd Pana, [illegible], przez Xiążęcia [illegible] Radziwiłła [illegible], z muzyką [illegible] Xiążąt Kapelmajstra Hollanda". [[illegible] Teatru Narodowego w Polsce str. 106]

Dotychczas posiadamy o " Agatce" jedyny ~~opracowanie~~ artykuł: [illegible] "Życie Teatru [illegible] nr. 7,8,9,10 [illegible]

W przedstawieniu " Agatki" [illegible] roli [illegible] 15 letnia [illegible] [illegible] Owsiński

Dnia 17 września 1785 r. [illegible] odbyło się przedstawienie " [illegible] ", [illegible] Radziwiłła, [illegible] balet przedstawiający historję Orfeusza i Eurydyki. [illegible]

[illegible] części krajowców i z [illegible] wybranych [illegible], [illegible] teatralnych [illegible] str. 205/

[illegible] w ni[illegible], [illegible] prawiedliwą, że byli to ludzie krajowi, po większej części z gminu wybrani. Mianowicie baletnicy, odmiany kilkakrotne teatralne, piękności różnych ubiorow, gładkoś[illegible] ukontentowanie. [illegible] końca [illegible] się [illegible] [illegible] wspaniale promieniami swemi biust N. Pana oswiecając, któr[illegible] cała kompania baletowa wieńce, girlandy oddawała i perfumy [illegible] kosztowny wo[illegible] [illegible], ktore [illegible] kond[illegible] jak p[illegible], a [illegible] wpusciły dla szczupłości miejsca, lubo jednak więcej tysiąca osób mieścić się mogło.

/Rękopis z XVIII w. w Bibl. Raczyńskich w Poznaniu Kur. Lit. n[illegible] 53, str. 11. Dr. Czesław Karol Meyzel (Kraków). Gdy książę Radziwiłł gościł krola [illegible]/

Dnia [illegible] jorwerk, [illegible] 300000 [illegible] z [illegible]cyku. W Al[illegible] z [illegible] " [illegible] ozdabiał [illegible] /może godła?/ - „Wszystkie domki [illegible] najpięk - [illegible] najobszerniejszym kanałem. obok innych wielu mniejszych, [illegible]go centrum, [illegible] altana arcypiękna zrobiona na model kościoła ś. Zofji w Stambule, ozdobiona meczetami, [illegible]."

[illegible] domkach wiejskich " [illegible]".

[illegible] " [illegible]". [illegible] ciągnąc [illegible], t[illegible] i [illegible].

[illegible] " [illegible] 30 [illegible] i

żołnierzem zbrojnym były [illegible]. Począł się atak o godzinie 8, a trwał do 10-ej, [illegible] [illegible]. [illegible] i [illegible] [illegible] i [illegible], [illegible] i [illegible] Gibraltar i [illegible] [illegible] po [illegible]: [illegible]." (Kaszubaj)

[illegible] w 17[illegible] r. [illegible], [illegible] się [illegible].

[illegible] 21 IX [illegible].

Z [illegible] " [illegible] 17[illegible] r. [illegible], że [illegible] od 18 do 27 września.

Dnia 11 września " [illegible] Kró - lewskiej [illegible], [illegible] się [illegible] [illegible]". [illegible]."

W 17[illegible] [illegible] (art. dram. i reżyser [illegible] z Warszawy [illegible] i [illegible].- He[illegible] [illegible] się [illegible] [illegible], [illegible] o " [illegible] [illegible] [illegible]", [illegible] ro[illegible]. [illegible] [illegible], [illegible]no[illegible] /[illegible] (" [illegible]" 19[illegible] [illegible]. II s. 89/.

Kontakty teatralne Radziwiłłów nie ograniczały się tylko do [illegible] [illegible].-Istnieją jeszcze opisy sali teatralnej, w pałacu Radziwiłłowskim w Warszawie na Krakowskim Przedmieściu /jedynej ówczesnej sali teatralnej w stolicy po zburzeniu w 1772 r. "Operhauzu"/, dzierżawionej przez [illegible] teatralne między rokiem 177[illegible] a 1779. W tym to bowiem roku powracający z exilium z zagranicy ks.Karol Radziwiłł usunął bytujących w pałacu swoim aktorów francuskich i polskich w terminie 48-godzinnym, [illegible] przez policję [illegible] pisemnej eksmisji, podpisanej przez [illegible].- [illegible] pałac dla użytku teatralnego i Fr.Ryx, antrepreneur, od 1.[illegible]. 1774 r. do 1.III. 1779 r., W roku 1778 kontraktował go Józef Montbrun, [illegible] trupy francuskiej. Zawikłany proces jaki wynikł w 1777 r. między Karolem i Hieronimem Radziwiłłami, właścicielami pałacu a wynajmującymi Montbrunem i Karolem [illegible] [illegible] króla [illegible], [illegible] [illegible], jest [illegible] do [illegible] Teatru Narodowego w Warszawie.

Sala była 2-piętrowa z lożami. W pałacu zamieszkiwali i aktorzy. W 19 w. ~~również~~ sale w pałacu tym była dzierżawiona przez antreprenerów i Doebbelina, Bogusławskiego 1805-6 r, na widowiska francuskie w 1812, 1815,- W 18 w. wynajmowane sale i na bale i reduty.

Spore interesujących dokumentów zawierało Archiwum Nieświeskie, dotyczących spraw sali teatralnej w pałacu Radziwiłłów [illegible] [illegible]

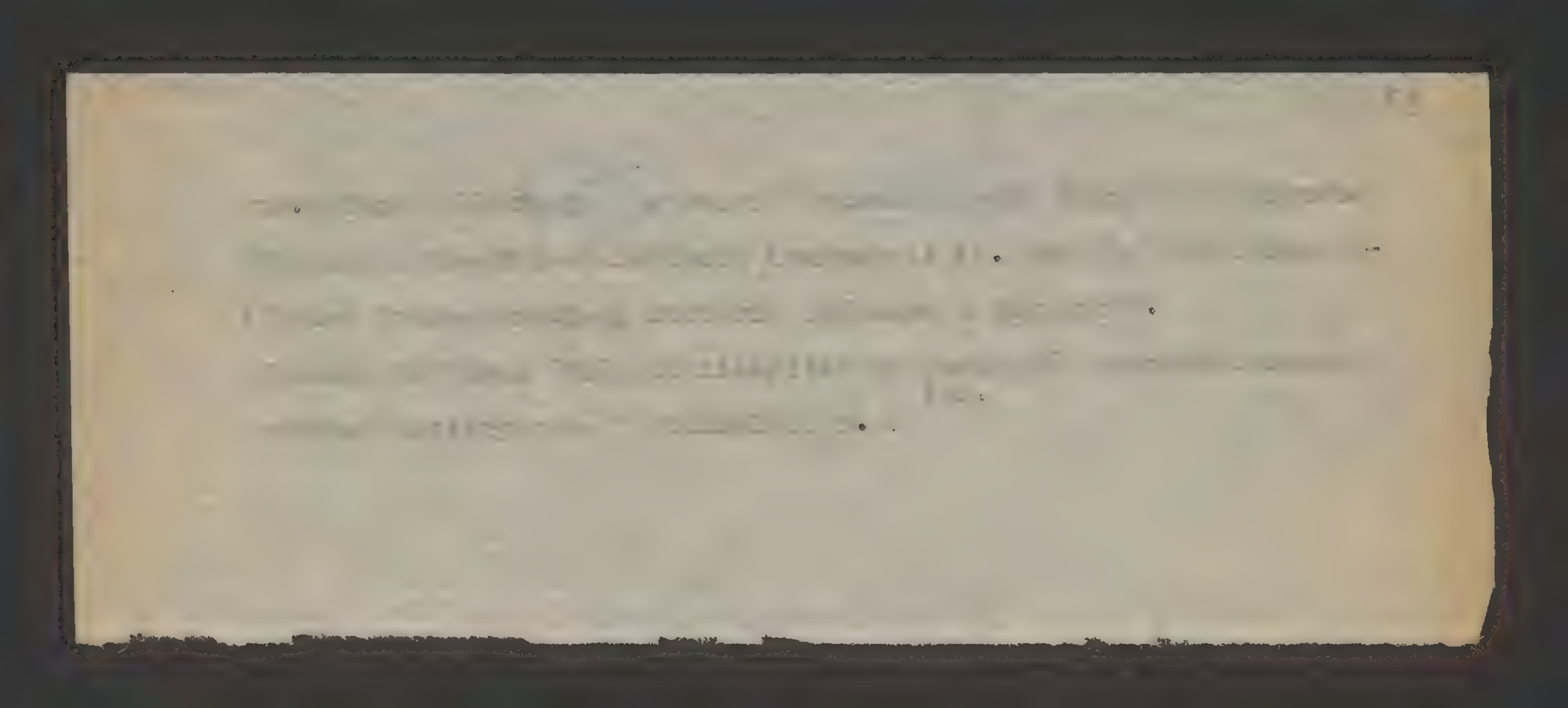

26/

30/

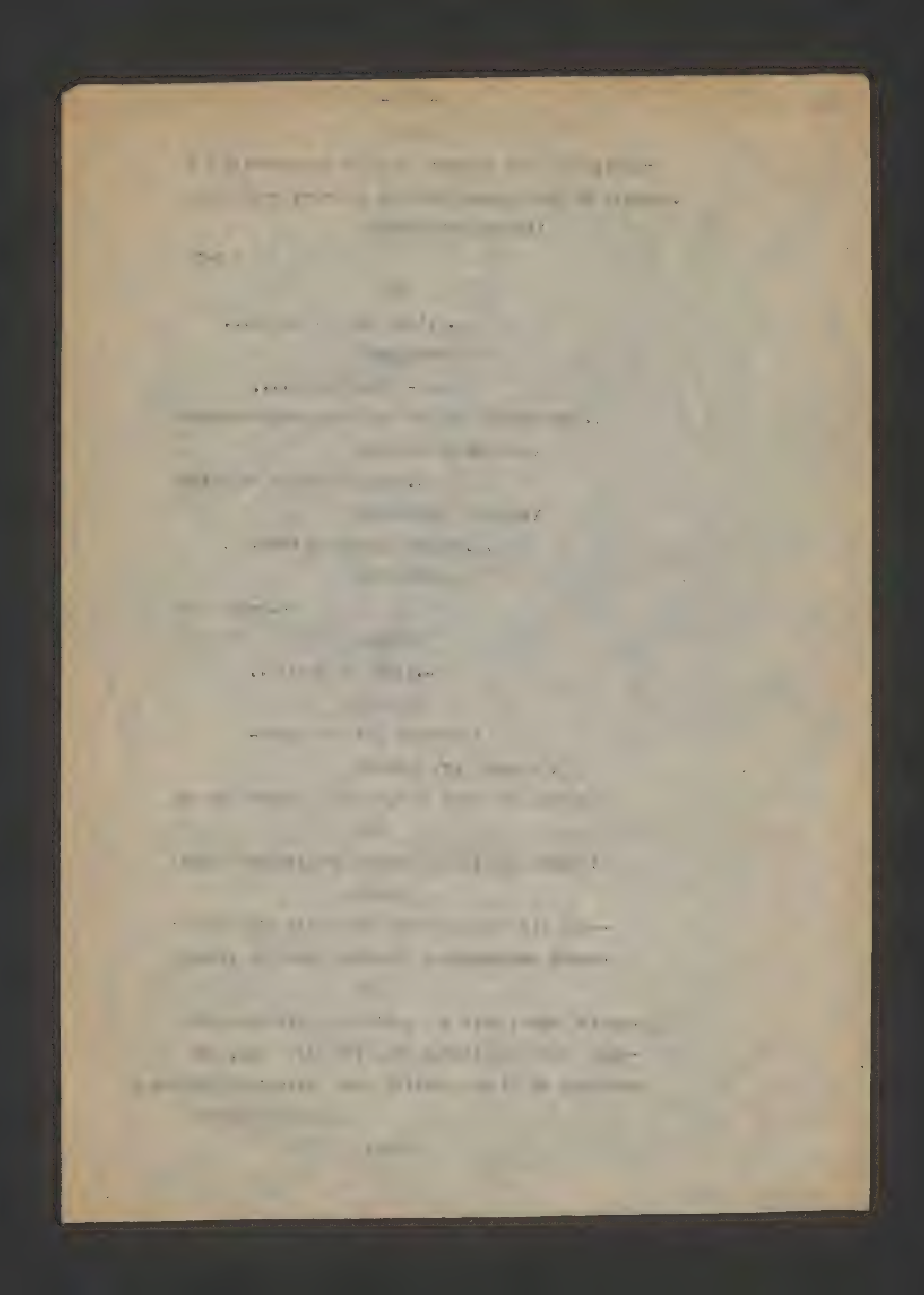

/r-darki, t-lki, n dsyp, jajka - kury wpisze -/

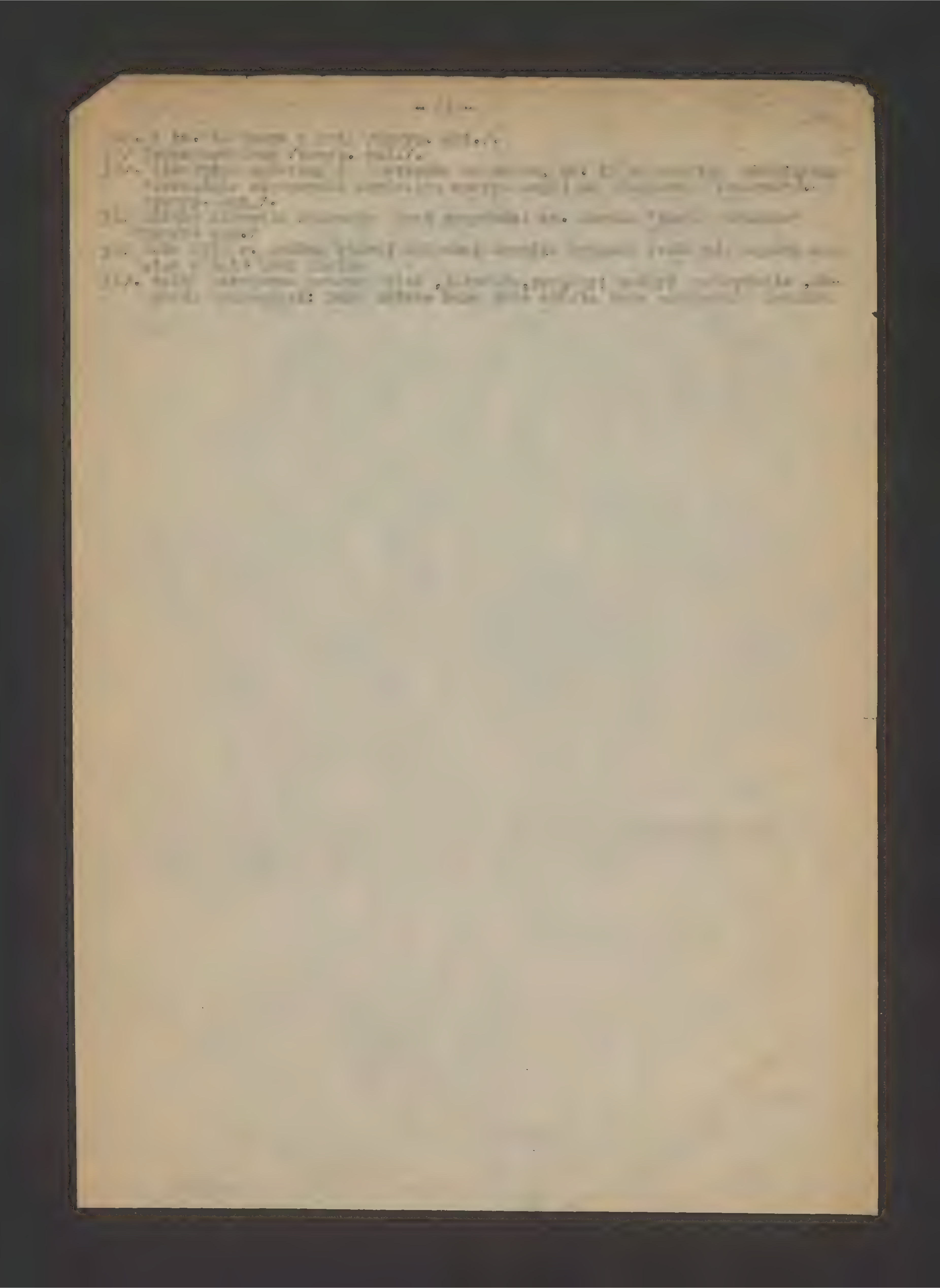

Ks. [illegible] rodz. 13.I.17[illegible] w [illegible] syn [illegible] i [illegible] ,kształcony w [illegible] ,[illegible] (w [illegible].) [illegible] no, [illegible] II. [illegible] 1 .V.1 [illegible] 2[illegible]. [illegible].IV.172[illegible] [illegible] ię [illegible] [illegible]go i [illegible] [illegible] C[illegible] 13.[illegible].1[illegible] [illegible] i [illegible] nną Ludwiką [illegible] [illegible]n. I [illegible] [illegible] 1771[illegible]. [illegible] ronik[illegible].

[illegible]: J[illegible] i [illegible] ilinę.

[illegible] 27.[illegible] [illegible].

[illegible] 23.[illegible].1753 [illegible] się [illegible].

[illegible] ,rodz.5.[illegible].175[illegible] [illegible], [illegible] gen.[illegible] lejtnant wojsk lit. i [illegible] Orła [illegible] 2 [illegible] [illegible]kiego, [illegible] w 181[illegible].

Katarzyna Karolina Radziwiłłówna, urodz. 1[illegible].I.174[illegible] r. w [illegible]-[illegible], poślubiła 19.VI.17[illegible] r. [illegible] Radziwiłła [illegible], [illegible]ego lit. [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] 17[illegible] r.

Hieronim Radziwiłł, [illegible] syn ks. Karola Stanisława i Anny [illegible], urodzony w Białej 4.V.1715 r., [illegible] mianowany chorążym W.Ks.Lit., [illegible], [illegible], [illegible] zmarł 17.V.1760 r. w Białej. Był [illegible] żonaty: z Te-[illegible], córką Józefa [illegible] i Krystyny [illegible] - [illegible] się [illegible] r. [illegible], [illegible] w [illegible]; 2-gi - [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] ... [illegible], [illegible] się z nim w 17[illegible] r. [illegible] - [illegible], [illegible] [illegible] wojewody [illegible] i Katarzyny [illegible], urodzona w 1[illegible] r., [illegible] 1[illegible] r., [illegible] i Hieronima Radziwiłła [illegible] za [illegible] ks. [illegible].

Hieronim Radziwiłł, [illegible], [illegible] dawał [illegible], [illegible] i przedstawienia teatralne w Słucku, jak np. 14.[illegible].17[illegible] r., gdy [illegible] Karol [illegible] bawił u niego, [illegible] i [illegible], a [illegible] również [illegible] balet.

(Wg [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] Radziwiłłowskich, [illegible], Wilno 1[illegible]).

"[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible]".

"[illegible]" - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Sala teatralna istniała w zamku jeszcze w 1939 r.

"[illegible] [illegible]" – [illegible] "[illegible] ni[illegible] [illegible]" [illegible] Puljano[illegible], [illegible] VI., [illegible] [illegible] VI. [illegible].

[illegible] – [illegible], [illegible] oddalon[illegible] o [illegible] od [illegible], w [illegible], [illegible] K[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] k, [illegible].

Operetka : [illegible] nie mija

[illegible] 24.VI.175[illegible] [illegible] 1[illegible]54r. [illegible] "[illegible] oczu się miłość rodzi".

"[illegible] cor[illegible]" [illegible] "[illegible]" – [illegible] d[illegible] [illegible] 175[illegible]r.

"[illegible] rali [illegible] się" tj. [illegible]łoro[illegible]ną, czyli "[illegible] ogni[illegible]"

[illegible] 17[illegible]r. [illegible] operetka [illegible].

"[illegible]" [illegible] [illegible]. [illegible] wydanie [illegible] 17[illegible]r. [illegible] 15.VIII. [illegible]iono [illegible] [illegible], [illegible]"), [illegible], [illegible] ([illegible] I. [illegible]).

[illegible] [illegible] [illegible]: 17[illegible]2r. 23.[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]go od[illegible] [illegible] [illegible] 3. ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 05). [illegible] [illegible]ki, syn Tom[illegible].

wojewody [illegible]o, on [illegible] Kodlin, [illegible]ka.

[illegible], [illegible]ille, [illegible] operetki "[illegible]gatka".

"[illegible]" [illegible] 1[illegible]4 r. [illegible] jest [illegible] ra [illegible], [illegible] a [illegible] ki, [illegible] [illegible], [illegible] go [illegible].

"[illegible]" [illegible] [illegible]la" [illegible] [illegible] pl[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]onej [illegible] r. [illegible] baniu [illegible] Rajtera [illegible] Al[illegible]my" O[illegible]rę tę [illegible] [illegible] IV.

"[illegible]" to "[illegible]", operetka o kt[illegible]rej [illegible]j.

"Komedia [illegible]" to "[illegible] ".

"[illegible]la [illegible]" [illegible] "[illegible] [illegible]k intni[illegible]e" [illegible]. "[illegible]" [illegible] [illegible]n [illegible]" albo "Ig[illegible]ka [illegible]ny", [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible].

"[illegible]" [illegible] [illegible]ny. Zapewne historia [illegible] [illegible] (8[illegible]–[illegible]) [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] r. [illegible] [illegible]ka, gr[illegible] w t[illegible]

roku w [illegible] [illegible] R[illegible]iłła.

"[illegible]" – [illegible]

"[illegible]" *była* "[illegible]" w 5 [illegible] w tłu. [illegible] druk. Wilno 17[illegible]r., *tłumacz więc był na premiere.*

[illegible], *zm.* 12. X 1[illegible] w [illegible].

Oracman [illegible]

Sganarell : Suwtelem medyk.

"Sk[illegible]ll": "[illegible]", [illegible]ll [illegible], grany 11.IV. i 12.IV.[illegible]r. [illegible] *Sgan.* [illegible]gin[illegible].

[illegible]

[illegible] Francji wystawiono 1[illegible] "[illegible]" [illegible]lir w 5aktach [illegible]

"[illegible]"

[illegible] ni[illegible] i [illegible], [illegible] – [illegible] (7 [illegible] j.w.).

[illegible] ka[illegible]a, [illegible]

"[illegible]", grany po [illegible].

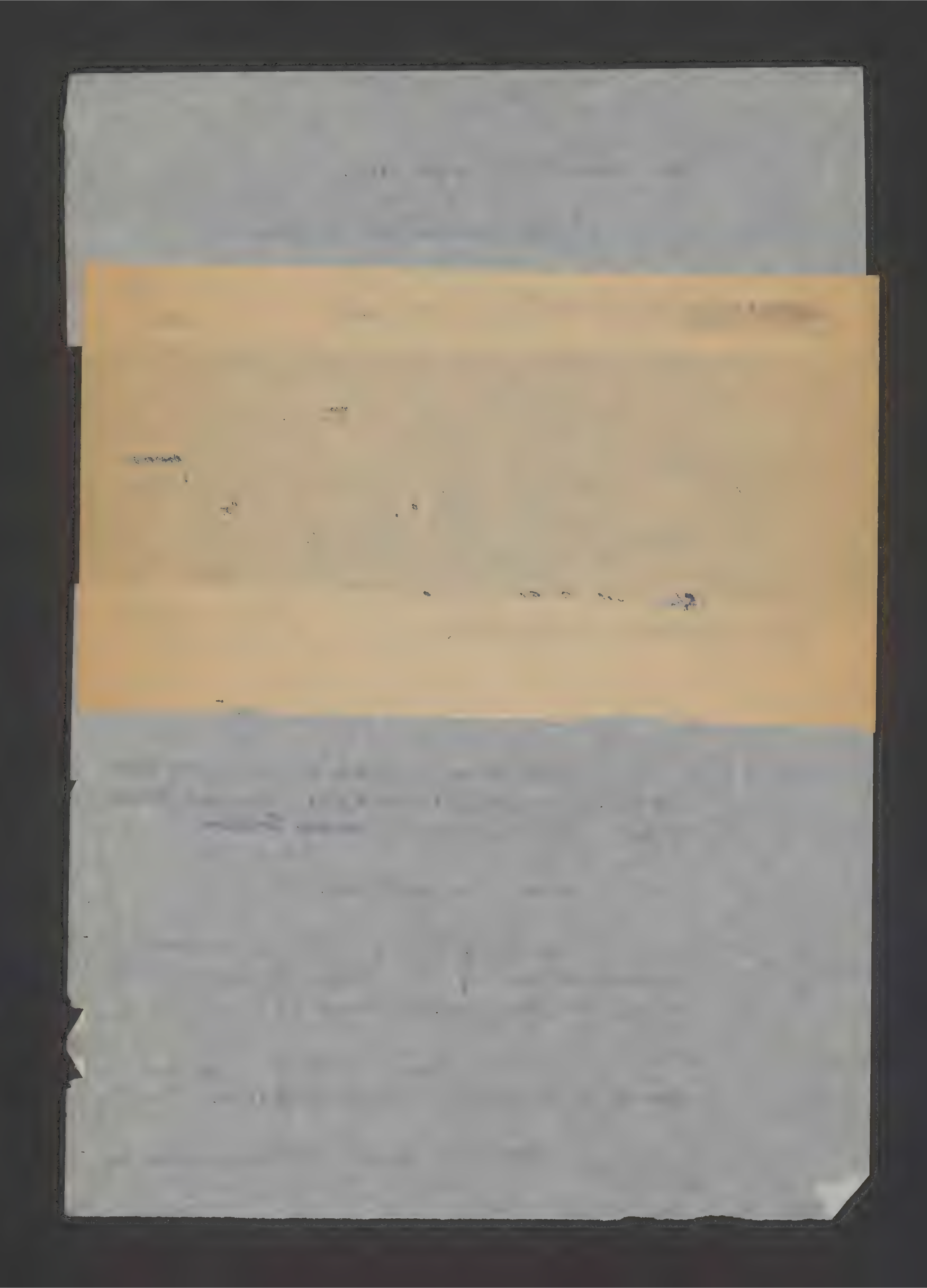

„Podlotek" może źle odczytany i przepisany tytuł. ?

"[illegible]ki pod C[illegible]" - [illegible] Rz[illegible]kiego. 175[illegible],1[illegible]0,1[illegible]2r.

Julia : komedyi „[illegible]"

"[illegible]"-tr[illegible] R[illegible]wuskiego,1760, 17[illegible]2r.,ori[illegible] ks.Radziwił-ł[illegible] R[illegible]i.

"[illegible]" [illegible] "[illegible]ię [illegible]ość [illegible]i". [illegible] [illegible]ii "Kon[illegible]cja po [illegible]ch", [illegible] z tan [illegible]kt Kl[illegible] dał [illegible], [illegible] u[illegible]nie [illegible], j[illegible]k [illegible] g[illegible]ł [illegible]n[illegible]iu[illegible] z ke[illegible]l[illegible].

"Podlotek" - może źle [illegible]owany tytuł? Utwór nieznany.

"D[illegible]" j[illegible]k [illegible]r.9.

Pomyłk[illegible] w i[illegible]niu i nazwisku [illegible]tini, włoch, "[illegible]ister [illegible]lt[illegible]ru[illegible], ~~[illegible]~~ b[illegible] (1[illegible]2 - 1771), [illegible] [illegible] 17[illegible]r., [illegible], [illegible].17[illegible]3r., syn[illegible] Mich[illegible]-ł[illegible] J[illegible] B[illegible], [illegible].1[illegible]r., synem [illegible] An[illegible], [illegible].17[illegible]r., [illegible], [illegible].17[illegible]r. i [illegible]-[illegible], [illegible].1771r.

[illegible]i[illegible] [illegible]o [illegible]i[illegible] Putini bez [illegible]du. (Te[illegible]tr [illegible]ki w [illegible] [illegible]. Dą[illegible]ki 1[illegible]3[illegible]r.).

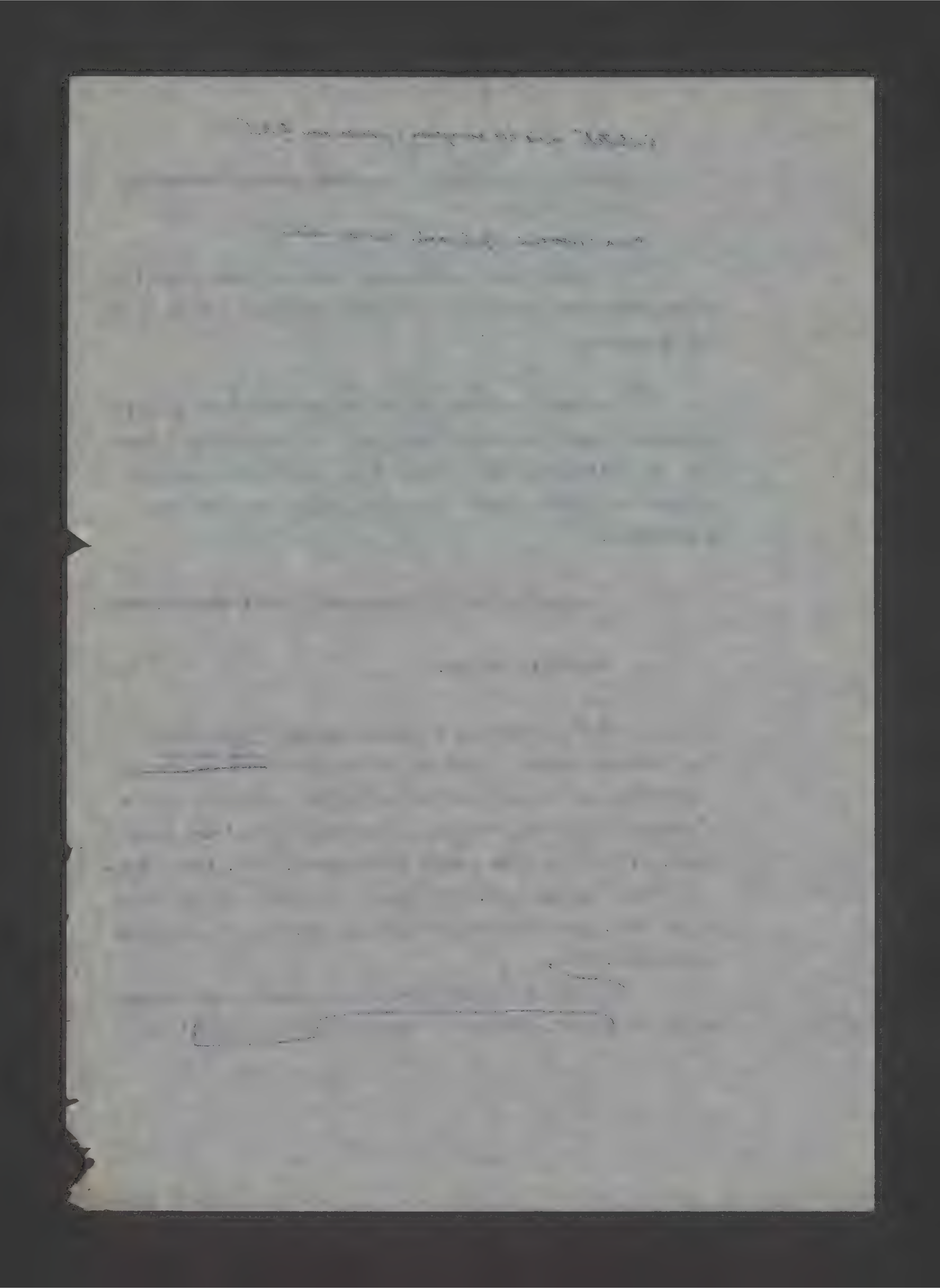

L e o n P i e r o [illegible] s k i, [illegible] dr m.i antreprener teatru. Autor i [illegible].

[illegible] 17 [illegible], [illegible] 18 [illegible] Tomasza [illegible]kie-go, [illegible] w 17 [illegible] r. [illegible]

[illegible] .... [illegible] w [illegible]

[illegible] w [illegible], w 17 [illegible] w [illegible] 17 [illegible] w [illegible]

[illegible] 17 [illegible]5. w 17 [illegible] r.

jest w [illegible] wie, [illegible], w [illegible] i w 17 [illegible] r. [illegible] wi.

w 17 [illegible]5 [illegible] w [illegible], w [illegible] i [illegible].

[illegible] jako

[illegible], [illegible] i [illegible]

w [illegible], [illegible] i [illegible]ę. Będąc w [illegible] iatu

[illegible] się [illegible] o [illegible] teatralny na dworze

Antoniego [illegible] w [illegible].-

[illegible] (siostra [illegible]

ri [illegible] (Ofilli), [illegible].

w 17 [illegible], [illegible] w 14-tym [illegible] i, [illegible] 1 [illegible] r.,

[illegible] r [illegible]

n [illegible]: Ofelii

(Hamlet), Julii (Groby [illegible] czyli Romeo i Julia), [illegible]

[illegible]), [illegible], [illegible] lia [illegible]), [illegible] ina ([illegible]

[illegible] (Panie [illegible] ra). [illegible] l [illegible]

w [illegible] w 1761. Do [illegible] b [illegible]

Na gr [illegible] i [illegible] 1 [illegible]

w [illegible] do 1 [illegible] r., [illegible] r [illegible] ę [illegible].

([illegible]. Rul [illegible]: "[illegible] i [illegible] aktorskie, kło-

poty [illegible] kie" [illegible] 1 [illegible] Nr. [illegible].- [illegible]-

[illegible], [illegible]. Bibl. [illegible] T. IV. Listo-

pad str. 421-425. - K[illegible] i artystek teatru pol-

skiego, St. D[illegible]ki).-

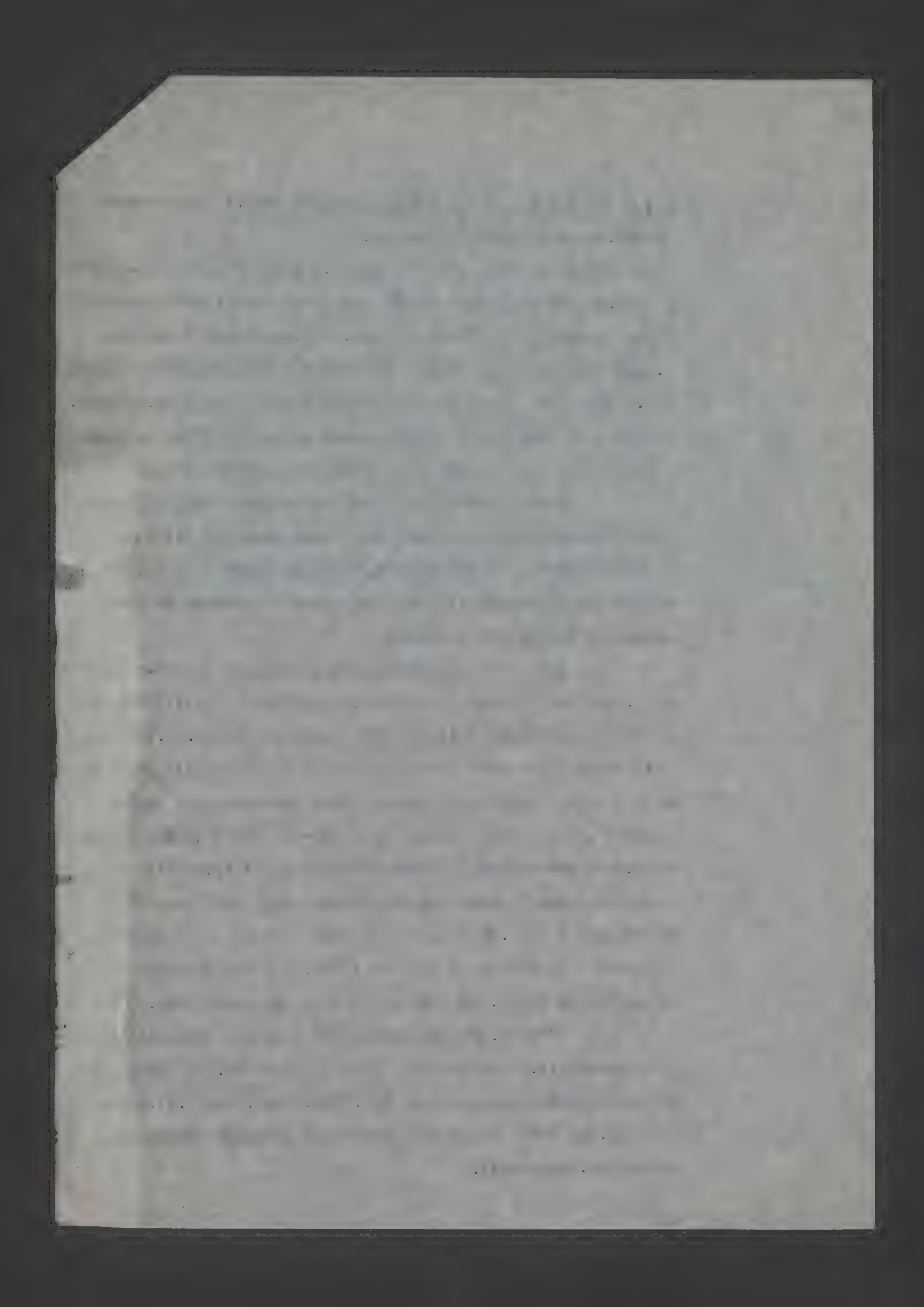

[illegible]

(D[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] – [illegible]

[illegible]).

[illegible] – [illegible]

[illegible]

[illegible]?

[illegible] ([illegible]).

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

([illegible] – [illegible]

[illegible]

[illegible]).

Dom[illegible]

ur. [illegible] + 11 XI 1813 [illegible]

[illegible] 1809 r. [illegible].

Harman aktor warszawskiej sceny, ament. w okresie 1774 – 1781. może żoną jego była [illegible], [illegible]

[illegible]

[illegible] "[illegible]"

[illegible], [illegible]

[illegible]

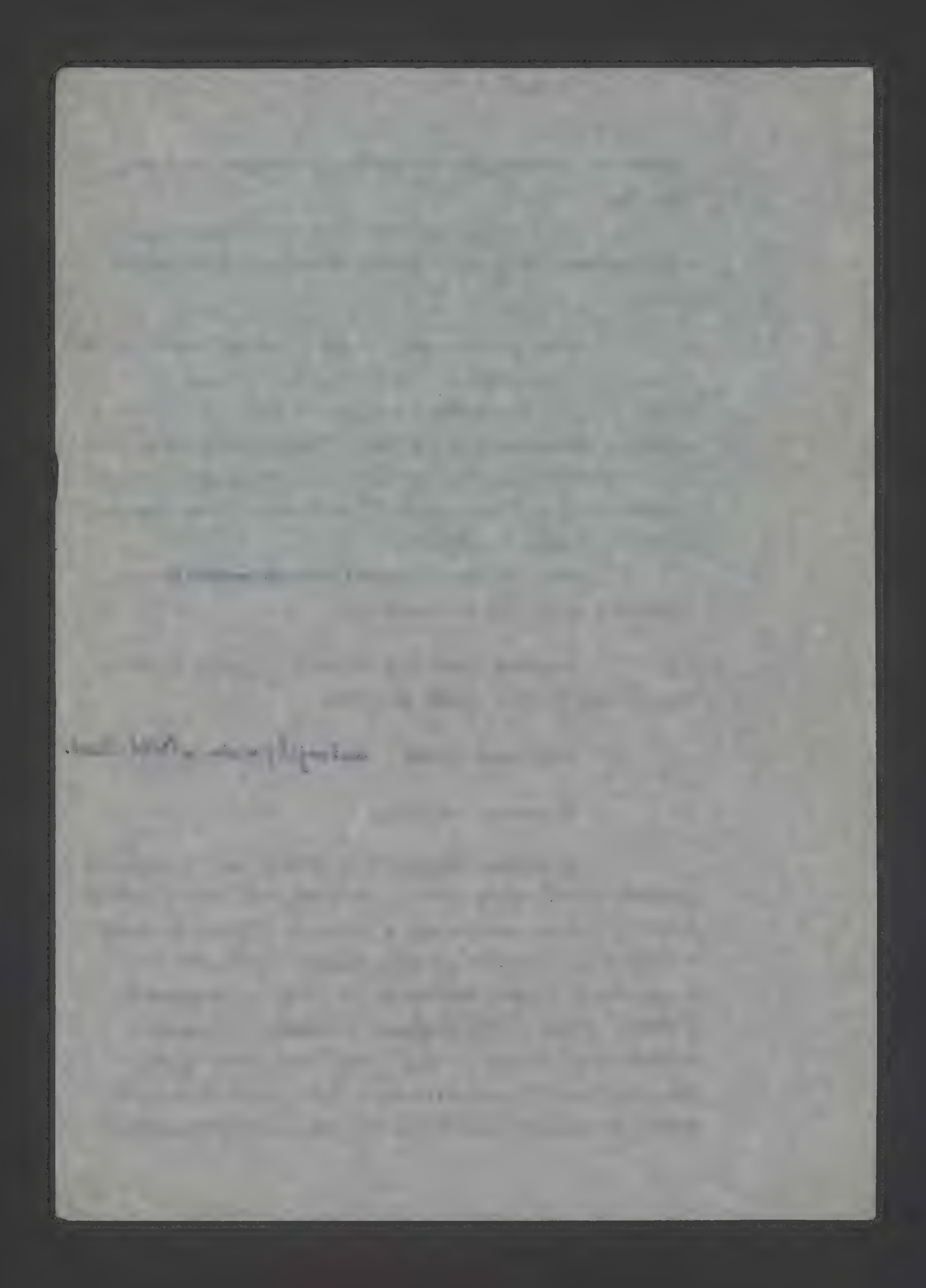

[illegible]). [illegible] 1/[illegible]4 [illegible] w [illegible]rszawie. Opa[illegible] [illegible] 1. VII. 1[illegible]21 [illegible] od 1814r. Woj[illegible] [illegible]bergerow (pi[illegible] żon[illegible] Wojciecha A[illegible]pergera) śpiewaczka o[illegible], [illegible].1[illegible] 25.I[illegible].1[illegible]35r. w Warszawie)

([illegible] /2 Archa Gł. Ekon. M. [illegible].T.16 Arch. Gł. Dz. Skarb. [illegible] II. K[illegible].14/II. [illegible] 17[illegible]4. - K[illegible]raci[illegible]ka [illegible] 1[illegible] o St. Dąb[illegible]o[illegible]).

[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ Hannover [illegible] [illegible] - Po latach [illegible] [illegible]sorem muzyki [illegible] dzieło otrzy[illegible]: prof. Dr. Adolf Chybiński: Słownik muzyków dawnej Polski. Wydanie P.W.M. Kraków, odbitka z arkuszy dodawanych do kwartalnika muzycznego 1948/9 str. 45X

Biogr. Bibliogr. Quellenlexicon der Musik und Musikgelehrten [illegible]. Eitner 109 [illegible] 5 B. 1[illegible]

T[illegible], [illegible] o [illegible], [illegible] określ[illegible]no, a [illegible] Loubet'cie.

Grodetur : materja jedwabna (Gros de Tour)

balet z Arlekinem, nie wiadomo [illegible], bo [illegible] i[illegible].

[illegible] , [illegible], [illegible] ,[illegible], [illegible], u[illegible]niona.

[illegible] no[illegible]go. [illegible] [illegible] li [illegible].

<u>Petinetti Gaetano</u> - [illegible] baletowi. [illegible] 1[illegible] Ludwikiem. Krewki, awanturn[illegible] wodem licznych [illegible] [illegible]netti, dający [illegible] b[illegible] syn[illegible] [illegible] 1792r. mieszkał tu z żoną. (lustracj[illegible].15 K.1[illegible]).

Gaetano dawał lekcje tańca w warsz. szkole [illegible] w 1811 roku. J. Petinetti, który po śmierci ojca daje lekcje t[illegible] w 1787 w Płocku był zapewne synem Ludwika Petinetti.

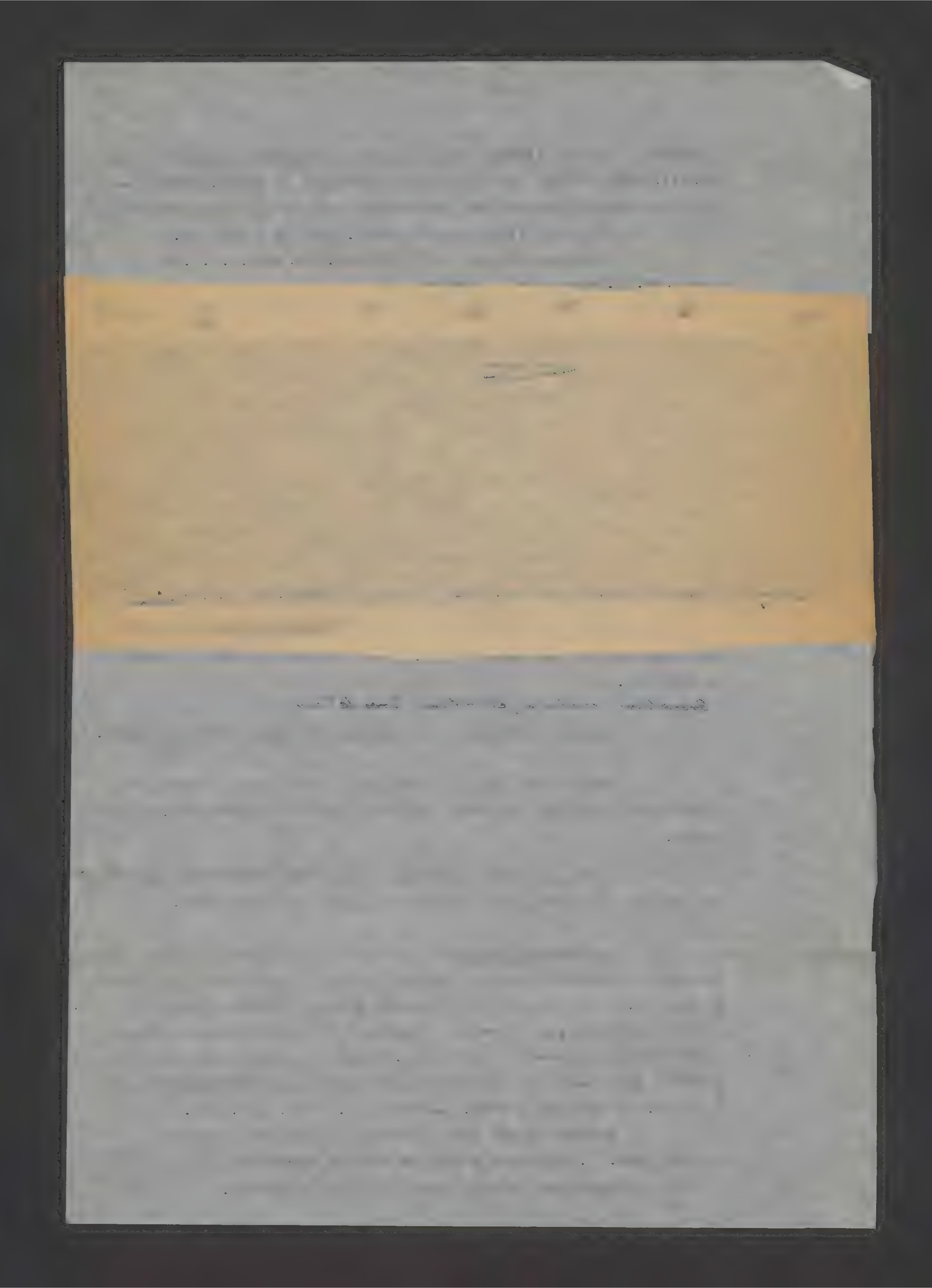

[illegible] Pelinetti [illegible] ul. [illegible]
[illegible] (17[illegible]-1[illegible]5). [illegible] teatru [illegible].

[illegible] /17[illegible]-17[illegible]/ [illegible] w Paryżu. Samuel F[illegible] to Calais " jako [illegible] / [illegible]/

[illegible] ma [illegible] niemieckie, i jako [illegible] usługi [illegible] u [illegible] 17[illegible] i [illegible].

([illegible] i [illegible] (33. nr.3 str.133).

[illegible]lli [illegible], t[illegible] 178[illegible] do Petersburg[illegible] Si[illegible]ti. [illegible] w Wilnie [illegible] w 1775r. [illegible] ([illegible] Piotr), 1781r. [illegible] i [illegible].

Konstanty [illegible]ttowelski – malarz dworski ni[illegible], wykonał roboty [illegible] i [illegible] i [illegible].

[illegible] teatralni.

[illegible]

[illegible]l[illegible]cowski Franciszek – b[illegible] i t[illegible] [illegible], ur. [illegible].1751r., zmarły 1.XII.1827r. w [illegible], uczeń sł[illegible] [illegible] w [illegible]. w latach 1774–1787, I i III 17[illegible]r. i 1[illegible] [illegible] do

137

teatru ks.Ogińskiego.

W 1811r.sprowadził go do Krzemieńca do Liceum jako profesora tańców Tadeusz Czacki. Tu syn jego-Piotr Szlancowski również dawał lekcje tańców.Córka Franciszka Sz.-Helena,tancerka,poślubiła głośnego tancerza -Mikołaja Orekowskiego,a w 1793r. była w zespole teatru niemieckiego Bulli.

(Kartoteka artystów i artystek teatru polskiego Stan. Dąbrowskiego).-